

Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN
TUTUMLARI VE SENDİKAL ÖRGÜTLENME NEDENLERİ

Cihat ARSLAN

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Sivas, 2015

ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE SENDİKAL ÖRGÜTLENME NEDENLERİ

Cihat ARSLAN

Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim Ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

SİVAS

Haziran, 2015

KABUL VE ONAY

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

19.06.2015

Cihat ARSLAN

ÖZET

ARSLAN, Cihat, *Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutumları ve Sendikal Örgütlenme Nedenleri*, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenlerine ilişkin bir durum tespit çalışması yapmak ve uygulamada karşılaşılan eksiklik ve sorunları açığa çıkararak bu sorunların çözümüne katkı sağlayacak önerilerde bulunmaktır.

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu doğrultuda veri toplama tekniği olarak hem nitel hem nicel boyutları içeren karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma, nitel verilerin elde edilmesinden sonra nicel verilerle desteklenmiştir.

Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak nicel boyut için “Sendikal Örgütlenme Nedenleri” ve “Sendikal Tutum” Ölçekleri geliştirilerek uygulanmıştır. Nitel boyut için sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutuma ilişkin olguları tespit edebilmek için görüşme formu geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Sivas ilinde görev yapan 332 öğretmen nicel çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Ayrıca nitel boyut için, “maksimum çeşitlilik örnekleme” esas alınarak Eğitim Bir-Sen, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Sen ve Sendika üyesi olmayan 20’şer öğretmen seçilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutuyla ilgili her iki ölçekle toplanan verilerde bağımsız değişkenlere göre algı düzeylerinde bir farklılık olup olmadığına bakmak için t Testi ve ANOVA analizleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, nicel verilerin analizleri ışığında, kadın öğretmenlerin sendikaların kişisel ve mesleki çıkar boyutuna yönelik tutumlarının erkek öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, sendikal örgütlenme nedenleri ve maddi ve sosyal istekler alt boyutuna ilişkin sendika üyesi olan öğretmenler ile sendika üyesi olmayan öğretmenler arasında üye öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

“Sendikal tutum ölçeği” ve tüm alt boyutlarından elde edilen verilere göre yine üye öğretmenler lehine; okuldaki öğretmen sayısı 1-21 olan okullarda çalışan öğretmenler ile 22-50 olan okullarda çalışan öğretmenler arasında “sendikal tutum ölçeği”, kişisel ve mesleki katkı boyutu, sendikal ilgi boyutunda 1-21 öğretmenli okullarda çalışanlar lehine, 22-50 öğretmenli okullarda çalışanlar ile 51 ve daha fazla

öğretmenli okullarda çalışanlar arasında 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışanlar lehine anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Diğer bağımsız değişkenlerde öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Araştırma sonucunda, nitel verilerin analizleri ışığında, öğretmenlerin sendikalara haklarını daha iyi ve örgütlü biçimde savunmak için üye oldukları, sendikaların öğretmenlerin beklentilerine yeteri kadar cevap vermediği, sendika-siyaset ilişkisinin olması gerekenden fazla olduğu, sendikaların adam kayırmacılığı teşvik ettiği, sendika üyesi olmanın birçok öğretmene güven duygusu verdiği, bununla birlikte birçok öğretmenin sendikalara mevzuatı daha rahat takip edebilmek amacıyla üye olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Örgütlenme, Tutum

ABSTRACT

ARSLAN, Cihat, Teachers' Attitudes Towards Teachers Unions And The Reasons Of Their Unionization

The aim of this research is to make a case determination study related to teachers' attitudes about union organization and reasons of union organization and reasons of union organization. And is to make suggestions that will contribute to the solving of these problems by revealing the deficiencies and problems that are encountered during the application.

This research is a descriptive one. In this direction, as data gathering technique, an integrated method including both qualitative and quantitative dimensions is used. Research is built up with quantitative data after qualitative data is gathered.

In the extent of research, 332 school teachers working in Sivas city centre are identified as study group group. In addition, for quantitative dimension, twenty teachers from Eğitim Bir-Sen, twenty teachers from Türk Eğitim-Sen, twenty teachers from Eğitim-Sen and twenty teachers who are not a member of any syndicate are chosen from this study group as predicated on maximum variety sample.

In the extent of research, as data gathering device, "Reasons of Union Organization" and "Union Attitude" scales are developed and used for quantitative dimension. For qualitative dimension, an interview form is applied to identify the facts related to reasons of union organization and union attitude.

In data gathered by both scales related to quantitative dimension, to look if there is a difference or not in the perception level to independent variants T Test and ANOVA analysis are used.

In the result of research, it is seen in the light of quantitative data analysis that woman teachers' attitudes that are related to unions' personal and professional benefits are more positive than man teachers' ones.

It is determined that there are meaningful differences related to reasons of union organization and lower dimension of material and professional desire between teachers who are a member of union and aren't. Also these differences are in favour of member teachers.

According to the data gathered from “Union Attitude” scale and its all lower dimensions meaningful differences are seen in a favour of member teachers between teachers who work at schools of which teachers numbers are between 1-21 and teachers who work at schools of which teacher numbers are between 22-50. There are also meaningful differences in favour of teachers who work at schools that have 51 teachers and more between teachers who work at schools that have 22-50 teachers and 51 teachers and more in the dimension of personal and professional and union attitude. In other independent variants, significant differences are not seen.

In the result of researchi it reached in the light of qualitative data analysis that teachers become a member of an union to be defended beter and in an organized way, unions don't give an answer to the expectations of teachers sufficiently, union-politics relationship is more than it should be, unions encourage marking a man, being a member of union gives confidence to a lot of teachers, also many teachers become a member of union to follow the current law in a comfortable way.

Key Words: Union, Organization, Attitude

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince bilgilerini paylaşan, akademik ve sistemli çalışmayı öğreten, emeğini ve vaktini esirgemeyen Değerli Hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU'ya ,

Yüksek lisans eğitimim boyunca emekleri geçen Yrd. Doç. Dr. Hatice Gonca USTA'ya ve tüm Hocalarıma,

Okullarında uygulama yapmama izin veren ve yardımcı olan tüm okul idarecilerine ve ölçeklerimi doldurmaya, görüşmelerimi yapmaya vakit ayıran tüm öğretmenlere,

Her ihtiyaç duyduğumda yardımcı olmak için ellerinden gelen gayreti gösteren arkadaşlarıma gösterdikleri çaba ve anlayışlarından dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca, tüm yaşamım boyunca olduğu gibi bu süreçte de desteklerini esirgemeyerek her türlü fedakârlığı gösteren anne ve babama, çalışmalarım dolayısıyla zaman zaman ilgimi eksilttiğim eşime ve oğlum Hamit Efe'ye, tüm yaşamım boyunca ilgi ve desteklerini eksik etmeyen kardeşlerime de teşekkürü bir borç bilirim.

ÖĞRETMENLERİN SENDİKAL ÖRGÜTLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE SENDİKAL ÖRGÜTLENME NEDENLERİ

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Kabul ve Onay	ii
Etik Sözü.....	iii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
Önsöz	viii
İçindekiler Dizini	ix
Tablolar Dizini.....	xii
Ekler Dizini.....	xiii
Şekiller Dizini.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.2.1. Nitel Verilere İlişkin Alt Problemler	4
1.2.2. Nicel Verilere İlişkin Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Varsayımlar.....	5
1.7. Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sendika Kavramı.....	7
2.1.1. Dünya’da Sendikacılığın Doğuşu	8
2.1.2. Türkiye’de Sendikacılığın Doğuşu	10
2.1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	10
2.1.2.2. Cumhuriyet Dönemi	12
2.2. Öğretmen Sendikacılığı	14
2.2.1. Dünyada Öğretmen Sendikacılığı.....	15

2.2.2. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığı.....	17
2.3. Sendikaların Uluslararası Yasal Dayanakları	19

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Çalışma Grubu	23
3.2.1. Nitel Çalışma Grubu	23
3.2.2. Nicel Çalışma Grubu	24
3.3. Veri Toplama Araçları	25
3.3.1. Nitel Veri Toplama Araçları	25
3.3.2. Nicel Veri Toplama Araçları	27
3.3.2.1. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’ne İlişkin Geçerlik Çalışmaları	28
3.3.2.2. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’ne İlişkin Güvenirlik Çalışmaları	30
3.3.2.3. Sendikal Tutum Ölçeği’ne İlişkin Geçerlik Çalışmaları.....	34
3.3.2.4. Sendikal Tutum Ölçeği’ne İlişkin Güvenirlik Çalışmaları	36
3.4. Verilerin Analizi	40
3.4.1. Nitel Verilerin Analizi	40
3.4.2. Nicel Verilerin Analizi.....	40

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum	42
4.1.1. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	42
4.1.2. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenlerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
4.1.3. “Öğretmenlerin İyi Bir Öğretmen Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46
4.1.4. “Öğretmenlerin Bir Eğitim Sendikacılığında; Doğru ve Yanlış Bulduğu Uygulamalar/Anlayışlara İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	48
4.1.5. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri Nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	50
4.1.6. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgili Düzeylerini Etkileyen Etmenler Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	50

4.1.7. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkiler Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	53
4.2. Nicel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum	54
4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	54
4.2.2. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum	56
4.2.3. Sendikalara Üyelik Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum	57
4.2.4. Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorum	59

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	62
5.1.1. Nitel Verilere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	62
5.1.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	62
5.1.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	63
5.1.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	65
5.1.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	66
5.1.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	67
5.1.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	69
5.1.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	70
5.1.2. Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	71
5.1.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	71
5.1.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	72
5.1.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	73
5.1.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	75
5.2. Öneriler	76
KAYNAKÇA.....	79
EKLER	84

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Nitel çalışma grubu bağımsız değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri	23
Tablo 2: Nicel çalışma grubu bağımsız değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri	25
Tablo 3: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Faktör Yükleri.....	30
Tablo 4: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlilik Katsayıları	30
Tablo 5: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İstatistikleri	33
Tablo 6: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Faktör Yükleri.....	36
Tablo 7: Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlilik Katsayıları	36
Tablo 8: Sendikal Tutum Ölçeği'ne Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İstatistikleri	39
Tablo 9: Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerleri.....	41
Tablo 10: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Görüşleri.....	42
Tablo 11: Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma/Olmama Temalarına İlişkin Görüşleri	44
Tablo 12: İyi Bir Sendikal Örgütlenme Temasına İlişkin Görüşler.....	46
Tablo 13: Eğitim Sendikacılığında Doğru ve Yanlış Bulunan Uygulamalar/Anlayışlar Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	48
Tablo 14: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri	50
Tablo 15: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgil Düzeyi Yüksekliğini/Düşüklüğünü Etkileyen Etmenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri .	51
Tablo 16: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkilere İlişkin Görüşleri	53
Tablo 17: Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	55
Tablo 18: Mesleki Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	56
Tablo 19: Sendika Üyeliği Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	57
Tablo 20: Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	59

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Tez Araştırma İzni.....	84
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu	85
Ek 3: Sendikal Örgütlenme Nedenlerine İlişkin Görüşme Formu.....	86
Ek 4: Sendikal Tutum'a İlişkin Görüşme Formu	87
Ek 5: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği	88
Ek 6: Sendikal Tutum Ölçeği.....	89

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği faktörlerine ilişkin açıklanan varyans diyagramı	29
Şekil 2: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne ilişkin doğrulayıcı faktör analizleri	32
Şekil 3: Sendikal Tutum Ölçeği faktörlerine ilişkin açıklanan varyans diyagramı	35
Şekil 4: Sendikal Tutum Ölçeği'ne ilişkin doğrulayıcı faktör analizleri.....	38

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sendikalar, çalışanların ekonomik, hukuksal ve sosyal haklarını aramak, kazanmak, bunları korumak ve geliştirmek amacı ile yine çalışanların, kendileri tarafından oluşturulan bir örgütlenme modelidir (Öz, 2010).

Sendikacılığın kökeni Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali'ne kadar uzanmaktadır. 18. yüzyılın son çeyreğinde feodalite rejiminin yavaş yavaş çökmeye başlaması sonucu toprak sahibi olmayan köylüler akın akın endüstri merkezi kentlere göç etmeye başlamıştır. Bu göç dolayısıyla kentlerde fabrikalarda istihdam imkânı bulan köylüler “işçi sınıfı” denilen yeni bir toplumsal sınıf oluşturmuşlardır. Bu nedendir ki sendikacılığın kurucu unsuru olan “işçi sınıfı” Sanayi Devrimi sonrası doğmuştur. Fransız Devrimi ise zamanlama bakımından Sanayi Devrimi ile aynı yüzyılda gerçekleşmiş ancak etkileri daha çok siyasal yapıda hissedilmiş, “liberal devlet” anlayışı etkili olmaya başlamıştır. Liberal devlet anlayışında devletin ekonomiye herhangi bir müdahalesini reddeden “liberal ekonomi” anlayışı uzun süre etkili olmuştur. Liberal devletler endüstriyel alanlara müdahale etmeyerek karlarını en üst düzeye çıkarma amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan kapitalist işverenlerin bir anlamda hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırmıştır. Bu durum ise çalışanların emeklerinin sömürüldüğü bir düzenin başlamasına sebep olmuştur (Mahiroğulları,2013).

Güçlünün güçsüzü ezdiği, zenginin fakiri köleleştirdiği, insan emeğinin kıymetinin kalmadığı, bunların üzerine makineleşmenin sonucu olarak da çalışanların gelişigüzel işten çıkarıldığı, haklarının gasp edildiği dönemlere bir tepki olarak da çalışanlar çeşitli meslek kuruluşları ve dernekler çatısı altında toplanarak bir örgütlenme süreci başlatmışlardır. Bu örgütlenmelerin merkezi İngiltere olmuş, oradan önce Avrupa'ya ardından Amerika Birleşik Devletlerine ve Ülkemize, akabinde de tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır.

Bu meslek kuruluşlarının, asıl amacı üyelerinin ve sahipsiz işçilerin haklarını işverenlerin sömürülerinden korumaktır. Gün geçtikçe üye sayısını artıran meslek örgütleri sistematik örgütlenmeler oluşturmaya başlamıştır. Bu örgütlenmeler işverenler üzerindeki etkilerini artırmış, haklarını kazanır duruma gelmiştir.

Ancak bu durum işverenleri oldukça rahatsız etmiştir. Ülkelerindeki siyasal iktidarların yardımlarıyla birçok Avrupa ülkesinde toplumsal örgütlenmelerin her türlü yasaklanmış, işverenler bir anlamda rahatlatılmaya çalışılmıştır. Birçok alandaki yasaklar gibi örgütlenme yasakları da çalışanlarda daha fazla farkındalık duygusu oluşturarak bilinçlenmelerine sebep olmuştur. Yasaklarla bir yere varamayacağını anlayan birçok siyasal iktidar 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren örgütlenmelerin önündeki yasal engelleri kaldırmıştır.

Yasakların kalkmasıyla hızla yeniden örgütlenen çalışanlar bununla yetinmemiş üst örgütlenmeler kurarak farklı meslek gruplarına ait örgütlenmeleri de daha geniş bir çatıda toplayarak güçlerine güç katmışlardır (Mahiroğulları, 2013).

Ülkemiz çalışanlarının mesleki örgütlenmeler gerçekleştirmesi ise 19. yüzyılın son çeyreğinde başlamıştır. O tarihlere kadar herhangi bir örgütlemeye rastlanmazken 1872’de tersane çalışanlarının greviyle çalışanlar örgütlenme yolunda ilk adımı atmışlardır. O dönem ekonomi anlayışının da yavaş yavaş Avrupa’da eskiyen liberal ekonomi anlayışına dönüşümü sonucu Avrupa’da yaşanan çalışan sorunları ülkemizde de baş göstermeye başlamıştır. Çalışanlar ilk dönemlerde sendika kavramı ile tanışmamışken çeşitli dernekler ve meslek örgütleri çatıları altında toplanmaya başlamışlardır. Ülkemizde de zaman zaman yasal engellerle karşılaşan örgütlenmeler her şeye rağmen ilgi çekmeye devam etmiştir (Talu, 2008).

Başlangıçta yalnızca işçi örgütlenmeleri şeklinde gerçekleşen örgütlenme faaliyetleri zamanla kamu personellerinin de örgütlenmelerini kapsamıştır. Ülkemizde kamu örgütlenmelerinin öncülüğünü öğretmen örgütlenmeleri yapmıştır. 19. yüzyıl sonlarında başlayan kamu örgütlenmeleri de sık sık engellerle karşılaşmıştır. Birçok kez yasalarla yasaklanmış ve devlet memurunun örgütlenmesi tehlikeli görülmüştür (Mahiroğulları, 2013).

Cumhuriyet Dönemiyle birlikte de zaman zaman kamu çalışanlarına sendikal haklar tanınmış fakat çok sürmeden çeşitli bahanelerle verilen haklar geri alınmıştır. Bu

süreçlerde öğretmenler dernek çatıları altında toplanarak faaliyetlerine devam etmeye çalışmışlardır.

Günümüzde Türkiye’de çok sayıda öğretmen sendikası bulunmaktadır. Ancak yakın bir geçmişe kadar örgütlenmelerin sürekli engelleniyor olmasından olsa gerek sendikal örgütlenmelerin eğitim hizmet kolunda gerçek anlamıyla hizmet veremiyor olduğu görülmektedir. Birçok öğretmen aday ve öğretmen; sendikaların, hak arayış mücadelesi olduğundan ziyade bir sınıfa veya belli zihniyetlere mensubiyet demek olduğunu düşünmektedirler.

Bu yanlış düşünce kalıbının oluşmasında geçmişten günümüze; düzensiz aralıklarla rutin hale gelen yasaklamaların, sendikal kimlik taşıyan sendika temsilcilerinin sendikaların amaçlarını yanlış yorumlamış olmasının ve siyaset zemininde sendikaların sürekli olarak bir ayağının bulunmasının payı vardır. Siyasal gruplar ve iktidarlar sendikaları organize olmuş halde bekleyen bir kitle olarak gördükleri için hemen her dönemde sendikaların mutlaka siyasal gruplarla iletişim halinde ve kimi zamanlarda da ortak amaçlar için çalıştıkları görülmektedir. Günümüz sendikacılık anlayışında yavaş yavaş yasakçı zihniyetler körelmeye başlamış fakat sendikaların siyasetle ve siyasilerle olan rahatsız edici yakınlaşmalarının önüne geçilmemiştir. Bu siyasi yakınlaşmaların kaynağı olarak da devlet memurlarına her türlü siyasal faaliyetin yasak olması bulunuyor olabilir. Öyle ki; birçok memur, sendikal örgütlenmelerinin kişisel hak ve özgürlük aramaktan ziyade siyasete hizmet etme amaçlarının da olduğu, belli siyasal zihniyete sahip kişileri ortak siyasi görüş paydasında çatıları altında topladığını düşünmektedir (Mahiroğulları, 2013).

Bu durumun tersi de mevcuttur. Yani sendikaların siyasetle olan yakınlıklarından dolayı sendikaları samimi bulmayan, bu yüzden üye olmak istemeyen çalışanların sayısı azımsanamayacak düzeydedir. Gökçe (2009), ilköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine üye olmama sebeplerini araştırdığı çalışmasında sendikalardan kaynaklanan sebepler bağlamında en yüksek frekansa sahip iki görüşün “*Sendikalar, siyasi partilerin görüşlerinin savunucusu durumundalar*” ve “*Her gelen siyasi parti, sendikaları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır.*” görüşleri olduğu gözlenmiştir.

Bu bağlamda araştırmada; mevcut sendikal hakların kullanımı, öğretmenlerin örgütlenme nedenleri, sendikalara yönelik tutumları araştırılmak suretiyle bir takım çalışmalar ve incelemeler yapılmış olup bu araştırmaların sonuçlarının sendika üyesi

olan ya da olmayan öğretmenlere ve eğitim sendikalarına kaynak oluşturması amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin sendikalara üye olma/olmama nedenlerine ilişkin etkenler ve sendikalara yönelik tutumları nelerdir?

1.2.1. Nitel Verilere İlişkin Alt Problemler

- 1.Öğretmenlerin sendikal örgütlenme olgusuna ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2.Öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3.Öğretmenlerin iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4.Öğretmenlerin bir eğitim sendikacılığında; doğru ve yanlış bulduğu uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5.Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutum düzeyleri nasıldır?
- 6.Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeylerini etkileyen etmenler nelerdir?
- 7.Öğretmenlerin sendikal örgütlenmesinin üzerlerinde yarattığı etkiler nelerdir?

1.2.2. Nicel Verilere İlişkin Alt Problemler

1.Öğretmenlerin bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleri ve sendikalı olmaya ilişkin tutumları bazı değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

1.1.Öğretmenlerin bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleri ve sendikalı olmaya ilişkin tutumları “cinsiyet” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.Öğretmenlerin bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleri ve sendikalı olmaya ilişkin tutumları “mesleki kıdem” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.3.Öğretmenlerin bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleri ve sendikalı olmaya ilişkin tutumları “okuldaki öğretmen sayısı” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.4.Öğretmenlerin bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleri ve sendikalı olmaya ilişkin tutumları “herhangi bir sendikaya üyelik durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; öğretmenlerin sendikalara üye olma/olmama nedenlerini ve sendikalara yönelik tutumlarını nicel ve nitel olarak betimlemek, elde edilen bulgular ışığında gerek öğretmenlere gerekse sendikal örgüt yöneticileri ve üyelerine yol göstermek ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda sendikal sistemin aksayan yönlerine vurgu yapmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sendikal örgütlenmenin çalışma hayatının vazgeçilmezlerinden birisi olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin sendikal örgütlenmesinin de ne kadar önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Alanyazında öğretmen sendikacılığı üzerine yapılan çalışmalar bulunduğu halde bu çalışmaların öğretmenlerin zihnindeki eğitim sendikalarıyla ilgili problemleri yeterince tespit etmediği görülmektedir.

Sendikalara öğretmenlerin neden üye olduklarının veya neden üye olmadıklarının ve sendikalara yönelik tutumların araştırıldığı çalışmada eğitim sendikalarına ve sendika yöneticilerine daha fazla gelişmiş sendikacılık anlayışı hususunda fikir vereceği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1.Araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Sivas ilinde çalışmakta olan ilkokul ve ortaokul öğretmenleri ile sınırlıdır.

2.Nicel veri toplama araçları “Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği” ve “Sendikal Tutum Ölçeği” ile sınırlıdır.

3.Nitel veri toplama aracı araştırmacının hazırladığı sorularla sınırlıdır.

4.Araştırma, değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçeklerle toplanan bilgilerle sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

1.Öğretmenlerin nicel veri elde edilirken kullanılan ölçeklere ve nitel veri toplamak için kullanılan açık uçlu sorulara verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

2.Sendikal örgütlenme nedenleri; maddi ve sosyal istekler, duygusal etki, kişisel ve mesleki gelişim olmak üzere üç boyutta incelenebilir.

3.Sendikal tutum; kişisel ve mesleki katkı, kişisel ve mesleki çıkar, sendikal ilgi olmak üzere üç boyutta incelenebilir.

4.İlkokul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin sendika örgütlenme nedenleri öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenebilir.

5.İlkokul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin sendika tutumları öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenebilir.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde, araştırmada kullanılan anahtar kavramların tanımları ile birlikte araştırmada sık kullanılacak kavramlar verilmiştir.

Okul: İlkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim-öğretim yapan kamu okullarıdır.

İlkokul: Zorunlu öğrenim çağındaki kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ve öğretimini sağlamak için devletçe açılan veya açılmasına izin verilen dört yıllık okul

Ortaokul: Öğrencileri genel eğitim yoluyla bir yandan hayata, bir yandan da liseye hazırlayan dört yıllık okul.

Öğretmen: İlkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim-öğretim yapan kamu okullarında görev yapan öğretmenlerdir.

Sendika: İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve toplumsal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (2821 Sayılı Sendikalar Yasası).

Eğitim Bir-Sen: Eğitimciler Birliği Sendikası

Türk Eğitim-Sen: Türkiye Eğitim ve Öğretim, Bilim ve Kültür Hizmetleri Kolu, Kamu Çalışanları Sendikası

Eğitim-Sen: Eğitimciler Birliği Sendikası

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sendika Kavramı

Sendika sözcüğünün kökeni çok eski tarihlere dayanmaktadır. Bugün kullanılan anlamı ise oldukça yenidir. Roma ve Yunan hukuk sistemlerinde rastlanan “syndic” terimi bir topluluğun temsilini sağlamakla görevli kimseleri ifade eder. “Syndicat” terimi de “syndic” teriminin uygulamaya dönüştürülmesini ifade etmekte kullanılmıştır (Işık, 1962).

Sendika kelimesinin kelime anlamı ise “işçi veya işverenlerin çalışma hayatlarındaki ortak iktisadi ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla tüzel kişiliğe sahip olarak kurulan kuruluş” şeklinde tanımlanmıştır (Güncel Türkçe Sözlük, 2015).

Sendika kelimesinin sözlük anlamı dışında alanyazında çok çeşitli şekillerde tarifi yapılmıştır. Bu tariflerden bazıları şu şekildedir: Sendikalar, çalışanların ekonomik, hukuksal ve sosyal haklarını aramak, kazanmak, bunları korumak ve geliştirmek amacı ile yine çalışanların, kendileri tarafından oluşturulan bir örgütlenme modelidir (Öz, 2010). Koç’a (2003) göre ise sendika, ücretli emeğin, sermayeye karşı hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için oluşturduğu bir örgüttür.

Sendikal kuruluşlar, çalışanların ve işverenlerin çalışma ilişkilerinden doğan müşterek ekonomik, sosyal ve kültürel hak menfaatlerini korumak ve geliştirmek için, tüzel kişiliğe haiz mesleki teşekküller altında ve konfederasyonlar halinde teşkilatlanırlar (Turan, 1979)

Bir başka tanımda ise sendika; diline, dinine, rengine, siyasi görüşüne bakmaksızın bütün çalışanları kapsayan kitle örgütleridir. Çalışanların ortak hak ve çıkarlar uğruna birliğin ifadesidir. İşçilerin ekonomik ve demokratik örgütleridir. Sadece işçilerin örgütü olduğu için bir sınıf örgütüdür. Devlete, siyasi iktidara, partilere karşı bağımsız örgütlerdir (Bal, 2007).

Aksu (1998) sendikaları; karara katılmanın en etkili yolu olarak görmekte ve sendikaları, üyelerinin haklarını koruyucu, toplumsal barışı sağlayan, demokrasinin

temelini oluşturan örgütler olarak ifade etmektedir. Genel anlamda sendikalar; çalışanların ekonomik, hukuksal ve sosyal haklarını aramak, kazanmak, bunları korumak ve geliştirmek amacı ile yine çalışanların, kendileri tarafından oluşturulan bir örgütlenme modelidir (Öz, 2010).

Her ne kadar sendika kelimesinin karşılığında işçileri kapsayan tanımlar yapılsa da sendika denince akla yalnızca işçiler gelmemelidir. Sendikalar işçi, kamu görevlisi veya işverenlerin üye olabildiği kuruluşlardır (Talu, 2008). Nitekim 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 2. Maddesinde sendika; "İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluş" şeklinde, konfederasyon ise "değişik iş kollarında en az beş sendikanın bir araya gelmesi suretiyle meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip üst kuruluş" şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.1. Dünya'da Sendikacılığın Doğuşu

Sendikal hareket insanların ücret karşılığı çalışmalarının işverenlerce suiistimal edilmeye başladığı andan itibaren farklı isimler altında da olsa varlığını hissettirmiştir. Bu varlık kimi zaman meslek örgütleri adıyla, kimi zaman dernek adıyla, kimi zaman da sendika adıyla karşımıza çıkmaktadır. Şaylan'a (1970) göre; sendikal hareket, yani çalışan kişilerin, kendilerini çalıştıranlara karşı ortak yararlarını korumak için örgütlemesi modern endüstri toplumunun ortaya çıkışı ile başlamaktadır. Emeklerinden başka bir şeyi olmayan çalışanların, mülkiyete dayanarak kendilerini çalıştıranlarla daha yüksek ücret, daha elverişli çalışma şartları ve daha tatmin edici sosyal yaşantı sağlama amacı sendikal hareketi doğurmuştur.

Sendikacılığı doğuşuna sebep olan koşullar incelendiğinde, ücretlilik düzeninin doğuşuyla birlikte ortaya çıktığı görülür. Ortaya çıkışında en büyük paya sahip olan olay ise buhar makinesinin icadı ile başlayan Sanayi Devrimi sürecidir (Mahiroğulları, 2013). Ücretlilik düzeninin temelinde yatan sanayi devrimi ve kapitalizm, ilk kez İngiltere'de geliştiği için sendikacılığın beşiği de bu ülke olmuştur (Işıklı, 2003). Ağralı da (1967) benzer şekilde ekonomik kapitalizmin, parlamenter sistemin ve sanayi devriminin İngiltere'de yayılması sonucunda sendikacılığın İngiltere'de doğduğunu ifade eder.

Sendikaların ve sendikacılığın öncelikle İngiltere’de ortaya çıkışında sanayi devriminin bu ülkede başlamasından çok üretim aletlerinin mülkiyeti ile emek arasındaki çözülme ve ayrılmanın etkisi daha da belirleyici bir faktör olmuştur. (Çınar, 2008). Gelişen bu sanayi zamanla Avrupa’nın da birçok yerine yayılarak 18. yy.’ın ortalarından sonra şaşırtıcı bir hızla gelişmeye başlamıştır. Bu toplumsal gelişme ve değişimler, önceki dönemlerden farklı olarak, geniş bir işçi sınıfının oluşmasına zemin hazırlamış, yeni yaşam alanları oluşturmaya başlamış, şehirlerin nüfusu hızla artmaya başlamış, şehirleşmenin bir sonucu olarak da erkek, kadın ve çocuk işçileri zor ve ağır çalışma koşullarına itmiştir. Bununla birlikte ücretlerin yaşam şartlarını karşılamayan düzeyde olması sömürü ve adaletsiz bir düzen oluşturmuştur (Talu, 2008).

Çınar’a (2008) göre sanayi devriminin ve kapitalizmin oluşturduğu ve sendikacılığın doğuşuna ortam hazırlayan koşullar, başlıca iki noktada toplanabilir:

- 1.Emek sermaye ayrılığı ve emeğin özgürleşmesi;
- 2.Emeğiyle geçinenlerin (bağımlı çalışanların) sayıca artması.

Hızla gelişen ve değişen bu çalışma ortamları, işverenlerin işçiler üzerinde daha seçici ve acımasız politikalar izlemelerine sebep olmuştur. İşçiler daha ağır şartlarda ve daha fazla süre çalıştırılmaya başlanmıştır. Böylece sanayi devrimiyle, büyük fabrika hayatının doğuşu ve insanlık dışı çalışma şartları işçi topluluklarını patron ve işverenlere karşı bir araya getirmeye başlamıştır (Çınar, 2008). Bu ağır çalışma ortamı ile birbirine rakip taraflar haline gelen burjuva ve işçi sınıfı arasındaki mücadeleler günümüzdeki sendikal mücadelenin başlangıç noktası kabul edilebilir (Ferid, 1992).

Sendikacılık, birlikler şeklinde ilk defa 18. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere’de ortaya çıkmaktadır. Bu birliklerin oluşmaya başladığı meslek grubu dokuma işçileridir. Fakat örgütlenmeler hükümeti rahatsız etmiş ve çıkarılan Birleşme Yasaları ile her türlü örgütlenme yasaklanmıştır. İşsizliği yaratan makinelerle karşı çıkan ayaklanmalar sonucu 1825’te birleşmeleri yasaklayan kanun kaldırılmış birlikler toplu sözleşme hakkında sahip olmuşlardır. 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde birlikler birleşmeye başlamış ve kanunları düzeltmek, değiştirmek için çalışmışlardır. Bu çalışmalar sonucunda kanunlar iyice esnetilmiş ve 1871 yılında çıkan bir kanunla diğer derneklere tanınan haklar sendikalara da tanınmıştır (Gezer, 2011).

İngiltere'den sonra da Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde de sendikalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Sanayileşmiş batı ülkelerinde işçi sendikacılığının tarihi incelenecek olursa sendikacılığın toplumun bütününün değişimine yönelik bir yaklaşımı benimsediği görülür. Bunun temel nedeni Avrupa'da sendikaların sosyalist düşüncelerin etkisinde kalması ve mevcut siyasi düzene tepkidir (Selamoğlu, 1995).

Amerika Birleşik Devletleri'nde İngiltere'ye nazaran endüstrileşmenin geç başlaması ve farklı ırk ve milletlerden oluşması ve geniş emek piyasasının var olması çalışanların örgütlenmesini zorlaştırmıştır. Buna bağlı olarak bu ülkede sendikalaşma oranı hiçbir zaman diğer gelişmiş ülkelerdeki kadar yüksek olmamıştır (Saracel, 1992).

2.1.2. Türkiye'de Sendikacılığın Doğuşu

2.1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

İstanbul'da 1871 yılına dek herhangi bir sendika örgütü olmamasına karşın ilk işçi örgütü olan Ameleperver Cemiyeti'nin kurulması ve bundan bir yıl sonra, 1872'de tersane işçilerinin grevinin patlak vermesi, Türkiye'de sendikacılık hareketinin doğuş döneminin başlangıçları olarak kabul edilir (Öz, 2010).

19. Yüzyılda Avrupa ülkeleri ile Osmanlı Devleti arasında ekonomik ilişkiler hız kazanmıştır. Bunun sebeplerinden birisi Avrupa'daki Sanayi Devrimi'nin etkilerinin Osmanlı'da da görülmeye başlanması ve sanayinin gelişimine bağlı olarak Anadolu'nun ideal bir Pazar olarak görülmesiydi (Altan, 2005). Bu gelişmeler ışığında 1838'de Osmanlı-İngiliz Serbest Ticaret Antlaşması'nın imzalanması ve 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti Liberal bir ekonomiye geçişte yasal zemin oluşturmuştur. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemi ile birlikte dokuma, savaş ve cam sanayi işletmeleri sayılarında hızlı bir artış olmuş buna bağlı olarak da fabrikalarda çalışan işçi sayıları artmıştır. İşçi sayılarının artması münasebetiyle hak kayıpları ve çalışma hayatında yaşanan zorluklar da kaçınılmazdı. Bu durum ise çalışanların yasal olarak korunması gerekliliğini doğurmuştu. Bunun sonucu olarak 1865 yılında Dilaver Paşa Nizamnamesi yayınlanmıştır. Bu Nizamname maden işçilerinin çalışma saatlerinin günlük 10 saat olması, yatacak yer sağlanması, iş kazalarına karşı alınacak önlemler ve ihbar tazminatı gibi sorun oluşturan konuların çözümüne ilişkin (Koca, 2010).

Tophane fabrikası işçilerince 1895 yılında Osmanlı Amele Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet kapatılınca cemiyetin üyeleri 1908 yılında Osmanlı Terakk-i Sanayi Cemiyetini kurmuşlardır. Yine aynı yıl içinde Mürettibini Osmaniye Cemiyeti adında bir başka işçi kuruluşu faaliyete geçmiştir. Daha çok İstanbul ve çevresindeki sanayi işletmelerinde yavaş bir hızla gelişen işçi kesimi 19. yüzyılın son çeyreğinde dernekler çatısı altında örgütlenmeye başladığı görülür (Altan, 2005). Sendikalar ise Osmanlı Devleti'nde 19. Yüzyıl sonları ile 20. Yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra oluşan özgürlük ortamında çalışanlar daha rahat örgütlenme imkânı bulmuş, çeşitli yerlerde grevler baş göstermiştir. Tarih öğretmeni olan Vehbi Bey ile polis müdürlerinden olan Öğretmen Fikri Faik önderliğinde Darülfünun ve Darümuallimin mezunları örgütlenerek, 1908 yılında İstanbul'da ilk öğretmen örgütlenmesi Encümen-i Muallimin'i kurdular. Tüm dünyadaki öğretmen örgütlenmeleri hakkında bilgi sahibi olan Zeki Bey 28 Aralık 1908 tarihinde dönemin Eğitim Bakanına farkındalık yaratmak amacıyla bir muhtıra vermiştir. Bu muhtırada örgütlenmesinin amaçlarından ve bazı eğitim sistemi sorunlarından bahsetmiş, bu sayede örgütlenmesinin resmi temelini atmıştır. Fakat o dönem çıkan 31 Mart Vakası isyanında bir sebepten ötürü tutuklanmış ve cemiyet dağılmıştır (Demir, 2009).

II. Meşrutiyetten sonra bir nebze olsun canlanan sendikal örgütlenme hareketi Tatil-i Eşgal Kanunu ve Cemiyetler Kanunu, 31 Mart Vakası (13 Nisan 1909) sonrasında oluşan sıkıyönetim koşulları, 1913 yılındaki Babiâli Baskını gibi durumlar çalışanların hak arama mücadelesinin zayıflamasına sebep olmuştur. Bu dönemde meslek örgütleri daha çok çalışanların ücretlerinin düzenlenmesi amacıyla çalışmış fakat çatışma ve grevlerin çoğalması üzerine 1908 yılında işçi derneklerini kapatan kanun çıkarılmış, bu kanundan sonra da 1909 yılında Tatil-i Eşgal Kanunu çıkarılarak artan işçi eylemlerini bastırmak amaçlanmıştır (Altan, 2005). Bu kanunun Osmanlı Meclisi'nde görüşüldüğü sıralarda farklı meslek gruplarından ve farklı milliyetten 5000 civarında işçi 6 Haziran 1909'da Selanik'te Osmanlı işçisinin ilk siyasi mitingini düzenlemiştir (Karakışla, 1998).

Tatil-i Eşgal Kanunu'nun kapsamı dışındaki kamu kurumlarından başka kurumlarda çalışanların örgütlenme hakkının yasal zemini ise 3 Ağustos 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu ile belirlenmiştir. Bu sayede sendikal haklardan yoksun çalışanların haklarını dernekler ve cemiyetler aracılığı ile savundukları görülmektedir (Altan, 2005).

2.1.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında da Osmanlı Döneminde yürürlükte olan yasalar sendikal hayatı düzenlemeye devam etmiştir. Tatil-i Eşgal Kanunu da Cemiyetler Kanunu da 1938 yılına kadar yürürlükte kalarak Osmanlı Dönemi'nde olduğu gibi Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında da işçi örgütlenmelerini engellemeye devam etmiştir (Makal, 1999).

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında işçileri bir örgüt çatısı altında birleştirme çabası tekrar başladı. Bu amaçla İstanbul Umum Amale Birliği kurulmuştur. İlk derneğin açılışını da 1923 yılında Aksaray Tramvay işçileri arasında yapmıştır. Kuruluşunu takiben ilk on ayda toplam 26 dernek açılışı gerçekleştirmiştir (İleri, 2008). Birliğin en büyük etkisi İzmir İktisat Kongresine işçi taleplerini taşımak olmuştur (Tokol, 1994).

İzmir İktisat Kongresi, işçiler için sorunlarının belirlenmesi ve taleplerinin iletilmesi açısından fevkalade önemli olmuştur. Bu talepler 34 maddede birleştirilerek kongreye sunulmuştur. Bu maddelerin en önemlilerinden bazıları şöyledir (Makal, 1999):

- “Amale” namıyla hitap kaldırılacak, bunun yerine işçi kelimesi kullanılacak.
- Çalışma süreleri sanayide 8, madencilik de 6 saatle sınırlandırılacak ayrıca çalışma yaşları sanayide en az 12 madencilikte ise 18 olacak.
- Madencilikte kadın işçi çalıştırılmayacak, doğum yapan kadınlara doğum öncesi ve sonrasında 8 hafta ücretli izin sağlanacak.
- Ücretler her ay zamanında ödenecek ayrıca her üç ayda yeniden belirlenecek.
- İşçiler günde bir saat, haftada bir gün, yılda bir ay ücretli izinli sayılacak
- Kaza ve yaşlılığa karşı sigorta kolları kurulacak, finansmanı işçi ve işveren tarafından sağlanacak.
- İşçilere sendika hakkı tanınacak, sınırlamalar gözden geçirilecek

Bu istekler hükümet tarafından tam olarak uygulamaya konulmamış, 1923 yılında yapılan grev ve olaylı 1 Mayıs yürüyüşlerine neden olmuştur. Burada dikkat çeken husus işçi derneklerinin birleşip bazı isteklerini İzmir İktisat Kongresi'nde isteklerini yazılı olarak sunarak bu isteklerin bir kısmını kabul ettirmeleri olmuştur (Yavuz, 1998).

Türkiye Umum Amele Birliği'nce 19 Mayıs 1924'te hükümetin çıkardığı bürokratik ve siyasi engellerden dolayı kapatılmıştır (Koca, 2010). Kapanan Türkiye Umum Amele Birliği'nin yerine 1925 yılında Amele Teali Cemiyeti kurulmuştur (İleri, 2008). Amele Teali Cemiyeti o dönemin baskıcı siyasi politikaları yüzünden daha yumuşak bir yol izleyerek hükümeti etkileme çabası içine girmiştir. Bu cemiyet de zaman zaman kongreler ve bazı grevler düzenlemiştir fakat daha baskıcı Takrir-i Sükûn Kanunu çıkınca çalışmalar sonuçsuz kalmıştır.

17 Mart 1925 tarihinde çıkan Takrir-i Sükûn Kanunu yürürlükte kaldığı süre boyunca da herhangi bir dernek, vakıf, cemiyet gibi kuruluşların tümü kapanmış ve yeni örgütlenmeler engellenmiştir (Tokol, 1994). Takrir-i Sükûn Kanunu ve tek parti siyaseti etrafında Cumhuriyet Halk Partisi etrafında bazı işçi cemiyetleri kurulmuş fakat siyasal iktidar politikaları etrafında çalışmalar yapmışlardır (Makal, 1999).

Takrir-i Sükûn Kanunundan sonra 1946'lara kadar örgütlenmeler pek mümkün olmamıştır. İşçi ve işveren ilişkilerini düzenleyen 3008 sayılı İş Kanunu 1946 yılında yürürlüğe konulabilmiştir. 1947 yılında ise grev hakkı olmaksızın Sendikalar ve Sendika Birlikleri Kanunu çıkarılmış ancak yasa çıkmış olmasına rağmen bazı sendikalar ve dernekler kapatılmış, bir kısmı da sürekli inceleme altında tutularak gelişmeleri engellenmiştir. 1961 Anayasası ile sendikal örgütlenmeler nispeten rahatlamıştır. Ancak bu kısmi özgürlük 1982 Anayasası yürürlüğe girene kadar sürmüştür (Divrik, 2009). Demokratik hayat içerisinde kendine yer bulmaya çalışan sendikal örgütlenmeler her on yılda bir demokrasiye müdahaleler sonucu sürekli olumsuz etkilenmiştir.

1980 askeri darbesiyle de sendikalar da birçok dernek ve vakıf gibi baskılara maruz kalmış, yöneticileri de gözaltına alınmış bir kısmı da tutuklanmıştır. 1982 Anayasası sendika ve grev haklarını çalışma ilişkileri içinde tutmuş, bu hak ve özgürlüklerin bir baskı aracı olarak kullanılmasına karşı çıkmıştır. Sendika hakkı; "Çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatleri korumak ve geliştirmek" olarak tanımlanmıştır. 1995 Anayasa değişikliğine kadar sendika hakkı yasaklarla engelleniyordu. Bunlar da azaltıldı. Siyasal faaliyet, partilerle işbirliği, dernek ve meslek kuruluşlarıyla işbirliği ve dayanışma yasakları kaldırıldı. Bugün sendikalar Cumhuriyetin nitelikleri ve demokratik esaslar gibi kayıtlara uymak durumundadır. Bu bakımdan, anayasal güvenceleri itibariyle dernekler ile partiler arasında bir yerde sayılabilirler (Girgin, 2011).

2.2. Öğretmen Sendikacılığı

İşçilerin örgütlenmesiyle birlikte tüm dünyada kamu görevlileri de örgütlenme arayışına girmiştir. Kamu görevlilerinin bu mücadelesinde, öğretmenler de kamu görevlileri ile birlikte aynı yönde mücadele etmiştir (Demir, 2013). Öğretmenler kamu çalışanları içerisinde en eski ve en fazla sendikalaşma eğilimi gösteren kesimdir. Kamu sendikacılığının işçi sendikacılığına göre daha geç doğmasının en önemli sebebi memurların toplum içindeki statüsel duruşları olmuştur (Demir, 2009).

Öğretmenler, tüm dünyada da kamu çalışanları arasında sayıca en kalabalık gruptur. Bu yüzden çoğu ülkede kamu çalışanlarının örgütlenmesinde yol gösterici olmuşlardır. Ekonomi ile ilgili sektörlerde sendikalaşma oranları yıllardır düşerken öğretmenlerde bu oran sürekli yükselmektedir. Öğretmenler, temelde daha iyi ücret, daha iyi çalışma ortamı, eğitim hizmetlerini geliştirmek ve eğitim sorunlarını çözmek amacıyla örgütlenme yoluna gitmiştir. Öğretmenlerin örgütlenme mücadelesi dernekler ve sendikalar ile devam etmiştir. Öğretmenler, dünyanın birçok yerinde emek hareketiyle bütünleştikleri gibi özlük haklarında da önemli iyileştirmeler gerçekleştirmişlerdir (Gemici, 2008).

Eğitim sendikaları, toplumun en önemli kurumlarından biri olan ve o milletin ihtiyacı olan vatandaşları yetiştiren bir sektöre hitap ettiklerinden çok önemli bir konumdadırlar. Zira eğitimde olan veya olması muhtemel olan tüm gelişmelerin, yenileşmelerin, eğitim politikalarının üretilmesinin üzerinde eğitim sendikalarının etkileri söz konusu olabilmektedir. Günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerde eğitim sendikaları, eğitim alanında siyasal otoritelerle toplum arasında önemli bir misyon yüklenmişlerdir. Önemli bir gerçek de; değişen ve gelişen dünyada eğitim sendikaları, değişimin temel yapı taşı olma vasfı taşıyan eğitim hareketliliğine uyum sağlayıp hatta liderlik yapabilmek için sürekli değişim ve gelişime açık bir yapı göstermek durumunda olmalarıdır. Eğitim amaçlı kurulan sendikalar, Avrupa'nın birçok ülkesinde ve Japonya'da siyasal iktidarın eğitim politikaları üretmesi ve uygulamasında yönlendirici ve etkileyici olduğu gibi, gönüllü eğitim hizmetlerini yürüten, önemli kaynaklar ve proje üreten faaliyetlerde de bulunmaktadır (Çankaya, 2005).

Eğitim politikacılarının ve uzmanlarının toplumun ve eğitim çalışanlarının ortak çıkarlarını ve sürekli gelişip değişen bilgi dünyasının gerisinde kalmamayı sağlayan eğitim

politikaları üretmeleri tüm toplumlar için çok önemli bir mesele haline gelmiştir. Bu zorunlu gereksinimler listesi, eğitim sektöründeki sivil toplum örgütlerinin başında gelen sendikalara her geçen gün daha fazla görev yüklemekte ve önemlerini de arttırmaktadır (Asan, 2014).

Öğretmen örgütlenmeleri ile ilgili Altunya (1998), öğretmenlerin nitelik olarak diğer kamu çalışanları arasında daha iyi öğrenim görmüş kişiler olduğunu nicelik olarak ise kamu çalışanları arasında en çok sayıyı oluşturdukları gibi, toplumun dar gelirli kesimlerinden gelmiş aydınların da çoğunluğunu oluşturduğunu belirtmektedir. Vermiş oldukları hizmetin toplumun tüm katmanlarına yönelik olması, toplumdaki tüm sıkıntıları yaşamalarına ve gözlemlmelerine neden olmuştur. Bütün bu etmenler öğretmenleri daima dinamik ve örgütlenmeye yakın bir çalışan kesimi olarak ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak kamu görevlileri arasında ilk örgütlenenlerin öğretmenler olması tesadüf değildir.

2.2.1. Dünyada Öğretmen Sendikacılığı

Sendikacılığın doğuşunda ve gelişmesinde gerekli olan iki önemli etken sanayileşme ve demokrasidir. Bu iki koşulun birlikte sağlandığı ilk ülke İngiltere olmuştur (Gül, 2007). İngiltere’de öğretmen sendikalarının üyeleri; çalışmakta olan eğitimciler, öğretmenler, emekli eğitimciler, diğer eğitimciler ve öğretmen adayı öğrencilerden oluşmaktadır (Acuner, 1994). İngiliz hukukuna göre yanlış bir amaca yönelmedikçe ve mevzuat kuralları çiğnenmedikçe örgütlenme konusunda herkes özgürdür. Öğretmenlerin %90’ı bir sendika üyesidir. En büyük öğretmen sendikası olan “Ulusal Öğretmenler Sendikası”nın (NUT) en önemli amacı; üyelerinin gelirlerini ve çıkarlarını savunmak, eğitim sistemini siyasi partilerin etkisinden korumaktır. Bu ülkede eğitim sendikacılığında dikkat çeken en önemli husus; öğretmenlerin greve, öğrenci ve ailelerinin etkilenmemesi, kamuoyunun greve karşı olması gibi nedenlerle başvurmamasıdır (Taş, 1995).

Fransa’daki eğitim sendikacılığı anlayışını inceleyecek olursak; ilk dikkat çeken unsur tüm sendikal örgütlenmelerin merkezinin Paris olmasıdır. Bu özelliği Fransa’nın merkezi devlet yapısına sahip olmasından gelmektedir (Gül, 2007). En büyük eğitim sendikal örgütlenmesi “Milli Eğitim Federasyonu”dur (FEN). Sendikalara üye olma

koşulları sendikaların kendileri tarafından belirlenmektedir. FEN'e tüm eğitimciler, kamu eğitimi hizmetlileri ve çeşitli eğitim personeli de üye olabilmektedir (Taş, 1995).

Fransa'daki öğretmen sendikalarının amaçları; öğretmenlerin çıkarlarını, sosyal ve ekonomik haklarını korumak, mesleğin toplumsal değerini yükseltmek, eğitimle ilgili araştırma yapmak ve yaymak ve eğitimle ilgili kararlara katılmaktır (Acuner, 1994).

Almanya'da öğretmenlerin sendikal örgütlenmesi 1948 yılında "Eğitim ve Bilim Sendikası"nın (GEW) kurulmasıyla başlar. Bu tarihten önceki örgütsel mücadelesi ülkemizdeki gibi dernekler yoluyla gerçekleşmiştir. Bu ülkede öğretmenlerin grev hakkı yoktur (Altuğ, 2014).

İsviçre'deki öğretmen örgütlenmeleri ise; dernekler ve sendikalar biçiminde kuruldukları görülür. Kuruluş ve yönetiliş biçimleri bakımından ülkenin siyasal ve federal sisteminden etkilenmiş olduğu da söylenebilir (Gül, 2007). En dikkat çeken özelliği çok sayıda ve birbirinden bağımsız kuruluşlardan oluşmuş olması ve her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin ayrı örgütlenmelerinin olmasıdır. İsviçre'de öğretmen örgütleri grev ve boykot gibi eylemlere pek başvurmamaktadırlar. İsviçre öğretmen örgütlerinin örgütlenmeye ilişkin sorunlarını; üyelerinin kuruluşlarına karşı ilgisini arttırmak, resmi makamlarla yapılan çalışmalarda etkinliklerini arttırmak ve örgütlerin yapısını tekrar gözden geçirmek gibi konular oluşturmaktadır (Akyüz, 1980).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise ilk eğitim örgütlenmesinin 1800lü yıllara uzandığı görülebilir. En büyük sendikası "Amerikan Öğretmenler Federasyonu" (AFT) eğitimin her kademesindeki üyeyi kapsamaktadır. AFT'nin kuruluş amacı: "Mesleğin toplumsal konumunu yükseltmek ve eğitim çalışanları için daha iyi ücret sağlamak" şeklinde ifade edilir (Taş, 1995). AFT'nin üyelerini, öğretmen adayları öğrenciler ve işveren olmayan bütün eğitim çalışanları ile emekli olmuş eğitimciler oluşturmaktadır (Acuner, 1994).

Son olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti öğretmen sendikacılığına bakıldığında İsviçre'deki gibi kademe esasına göre örgütlendiği görülür. KKTC'nin sendikal konularda birçok batı ülkesinden daha gelişmiş ve ileri düzeyde olduğu söylenebilir. Çalışmalarına oldukça özgür olarak devam etmekle birlikte, ortak konularda da eylem birliği yapmaktadırlar (Taş, 1995).

2.2.2. Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığı

Toplumda en eski örgütlenme geleneğine sahip kamu çalışanları öğretmenler olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana öğretmenlerin ayrı bir yeri olmuştur. Toplum sorunlarıyla hep iç içe olan öğretmenler; çok zor şartlarda dahi çalışmalarına devam etmişlerdir. Öğretmenlerin yaşadığı ekonomik sorunlar, onların toplum sorunlarına karşı daha duyarlı hale gelmelerinde ve çözüm üretmek, çözüm bir parçası olmak için çaba göstermelerinde etkili olmuştur (Gülmez, 1988).

Eğitim iş kolu sendikal örgütlenmesinin ülkemizdeki tarihine bakılacak olursa, ilk örgütlenme imkânının 1908 tarihli II. Meşrutiyet Anayasası ile dernek kurma hakkının verilmesiyle elde edildiği söylenebilir. Bu düzenlemeyle çok sayıda meslek örgütü kurulmuş, öğretmenler de örgüt kurma çalışmalarına girmişlerdir. Bu çalışmalar sonucunda 1908 yılında “Encümen-i Muallim” ilk öğretmen ve memur örgütlenmesi olarak İstanbul’da Darülfünun ve Darülmualimin okulları mezunları tarafından kurulmuştur (Yıldırım, 2007).

Bu örgütlenmeden sonra yine İstanbul’da “Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti” adlı öğretmen örgütlenmesi gerçekleşmiştir (Akyüz, 1970). 1908 yılı sonlarına doğru Encümen-i Muallimin ve Muhafaza-i Hukuk-i Muallim Cemiyeti birleşerek “Cemiyet-i Muallimin”i oluşturmuşlardır. 1909 yılında Hareket Ordusu’nun İstanbul’a gelmesiyle birlikte Cemiyet-i Muallimin kuruluşunun üzerinden kısa süre geçmiş olmasına rağmen dağılmıştır. Çıkan Cemiyetler Kanunu ile de dernek tipi örgütlenmeler yasaklanmıştır (Yıldırım, 2007).

İlkokul öğretmenleri 1918 yılında “Muallimler Cemiyeti” adıyla yeni bir öğretmen örgütü kurmuşlardır. Bu öğretmen örgütlenmesinin Kuvay-ı Milliye’ye de yardım yaparak Anadolu’ya gizlice silah taşınmasında etkili olduğu söylenir (Öcal, 1998).

Uzun süre maaşlarını alamayan ilkokul öğretmenleri 1920 yılında protesto eylemleri yapmışlardır. Ancak Muallimler Cemiyeti bu eylemleri desteklememiştir. Bu tutumu dolayısıyla tepki gösteren öğretmenlerin büyük bir bölümü Cemiyetten ayrılarak “Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyetini” kurmuşlardır (Göldaş, 1986).

TBMM'nin açılmasından sonra Temmuz 1920'de "Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyetleri Birliği kurulmuştur. Bu örgütlenmenin Türkiye'de öğretmen örgütlenme hareketinin ilk merkezi örgütlenmesi olduğu kabul edilebilir (Meydan, 1986). 1924 Anayasası'nda dernek, vakıf gibi cemiyetlerin kurulmasının en doğal haklar olduğu ifade edilmiştir. Anayasal haklar tanındığı halde memur kesimi içerisinde öğretmen örgütlenmelerinin daha belirgin ve etkili olduğu görülür (Öztekin, 1989).

Ankara'da bulunan Türkiye Muallimler Birliği'nin güçlenmesi sonucu İstanbul'daki Muallimler Cemiyeti ile Mekatib-i İptidaiye Muallimler Cemiyetleri kendilerini feshedip bu birliğe katılmışlardır (Akyüz, 1978).

Şeyh Sait İsyanının bastırmak için 1925 yılında çıkarılan Takrir- Sükûn Kanunu ile dernek, vakıf kurma ve her türlü mesleki örgütlenmeler yasaklanmış, bu yasaktan öğretmen örgütlenmeleri de payını almıştır. Mevcut örgütlenmeler kapatıldığı gibi yenilerinin oluşumu da engellenmiştir (Önsal, 2010).

Çok partili hayata geçişin yaşanması açısından 1946 yılı sendikalar ve her türlü örgütlenmeler için de bir beklenti içine girildiği yıldır. Buna paralel olarak 1947 yılında ilk sendikalar kanunu kabul edilmiştir (Yorgun, 2007). Ancak kamu görevlilerin dernek kurmasını yasaklayan hüküm yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Yasađa rağmen birçok öğretmen dernek ve vakıfları kurulmuştur. Bu dernekler 1949 yılında "Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu" çatısı altında birleşmişlerdir (Meydan, 1986).

1961 yılına gelindiğinde yürürlüğe giren yeni yasa ile öğretmen örgütlenmeleri olumlu etkilenmiştir. 1965 yılında kabul edilen ve 17 Haziran 1965'te Resmi Gazetede yayımlanan 624 sayılı "Devlet Personeli Sendikaları Kanunu" ile memurları -aynı zamanda öğretmenlerin de- sendikal örgütlenmeleri düzenleme altına alınarak serbest bırakılmıştır. Bu dönemde memur Sendikaları içinde ilk kurulan sendika Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)'dir. TÖS aynı zamanda Türkiye'de öğretmenlerin kurdukları ilk sendikal örgüttür. 1968-1971 yıllarında TÖS asli amacından uzaklaştığı bir takım siyasal zihniyetlerin etkisi altına girdiği kanısına varılmış ve bunun sonucu olarak da Devlet Personeli Sendikaları Kanunu'na aykırı bulunarak diğer sendikal örgütlenmelerle birlikte kapatılmıştır (Yıldırım, 2007). Akabinde de 1971 askeri müdahalesi sonucu Anayasada değişikliğe gidilerek memur sendikacılığı sonlandırılmıştır.

1971-1980 döneminde öğretmen örgütlenmeleri dernekler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Dernek tipi bu örgütlenmeler dönemin siyasi ortamının etkisinde kalarak siyasi saflaşmalar şeklinde gerçekleşmiştir. 12 Eylül Darbesi'nden sonra öğretmenlerin yeniden örgütlenmesine yönelik ilk çalışmalar 1984-1985 yıllarında başlar. Bazı öğretmenler, bu amaçla bir meslek dergisi çıkarmış ve Abece adıyla yayımlanmıştır (Koç ve Koç, 2009).

1988 yılına gelindiğinde öğretmenlerin fahri üye olabildiği Eğitimciler Derneği (EĞİT-DER) kurulmuştur. Bir kısım öğretmenler ise vakıf kurma yoluna gitmiş ve Türkiye Kamu Çalışanları Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını kurmuşlardır (Taşçı, 1996).

1990lı yıllara gelindiğinde 1982 Anayasasında sendikal örgütlenmelerin yasaklanmasına dair herhangi bir ibare bulunmadığı gerekçeleriyle 1990'da ilk öğretmen ve memur sendikası Eğitim İş Kolu Kamu Görevlileri Sendikası (Eğitim-İş) kurulmuştur. 1990 yılında Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen) ve 1992 yılında Memur-Sen çatısı altında kurulan Eğitim Bir-Sen ile de öğretmen sendikal örgütlenmesi olarak karşılaşılmaktadır. Türkiye Kamu Çalışanları Vakfı çatısı altında toplanan memurlar, 1992 yılında Türkiye Kamu Çalışanları Konfederasyonu'nu (Türkiye Kamu-Sen) kurmuşlardır. Türkiye Kamu-Sen bünyesinde birçok sendika bulunmaktadır. Sendikanın eğitim iş kolunu oluşturan "Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası" (Türk Eğitim-Sen) 18.06.1992'de kurulmuştur (Yıldırım, 2007).

2001 yılında kabul edilen "Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu"nun yürürlüğe girmesi ile de öğretmen sendikal örgütlenmesi diğer sendikal örgütlenmeler gibi hızla artmış, bu amaçla birçok öğretmen sendikası kurulmuştur.

2.3. Sendikaların Uluslararası Yasal Dayanakları

Sendikayı ve sendikal hakkı tanımlayan yasal mevzuat incelendiğinde uluslararası platformda sendikaların ve sendikacılığın güvence altına alındığı görülür. Mahiroğulları (2013) Dünyada ve Türkiye'de Sendikacılık kitabında derlediği yasal mevzuatı şu şekilde ifade etmektedir:

1. Birleşmiş Milletler Belgeleri

a) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca 10 Aralık 1948'de kabul edilen beyannamenin yirmi üçüncü maddesi; *“Herkesin çıkarını korumak için sendika kurmaya ve sendikalara üye olmaya hakkı vardır.”* ifadesiyle sendika kurma hakkına değinilmiştir.

b) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

Sözleşme, 3 Ocak 1976'da yürürlüğe girmiş ancak Türkiye, sözleşmeyi 2003'te 13. maddenin 3 ve 4. paragraflarına çekince koyarak onaylamıştır. Bu sözleşmenin 8. Maddesinde sendikal örgütlenme hakkına yer vermiştir.

c) Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

23 Mart 1976'da yürürlüğe giren sözleşmenin üç fıkradan oluşan 22. maddesi sendika kurma ve üye olma hakkını içermektedir. Türkiye ise bu sözleşmeyi 2003'te onaylamıştır.

d) Birleşmiş Milletler Sosyal İlerleme ve Gelişme Bildirgesi

11 Aralık 1969'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Bildirgenin 10. maddesinin (a) bendinde *“Her düzeyde çalışma hakkı, herkese sendika ve toplu pazarlık hakkının tanınması gerekir.”* şeklinde ifade edilmiştir.

2. Avrupa Konseyi Belgeleri

a) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

1953 yılında yürürlüğe giren Türkiye'nin de 1954 yılında onayladığı sözleşmenin 11. Maddesi dernek ve sendikalarla ilgilidir.

“1. Herkesin barışçı amaçlarla toplanma ve başkalarıyla dernek kurma özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, yine herkesin çıkarlarını korumak amacıyla sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılmasına; demokratik bir toplumda ulusal güvenlik veya kamu güvenliğinin gerekleriyle ve kamu düzeninin korunması veya suçun önlenmesi genel sağlık ve ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan ve yasayla konulanlardan başka hiçbir kısıtlama uygulanamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler ve güvenlik güçleri üyeleriyle devlet görevlileri tarafından bu hakların kullanılmasına yasa ile bazı kısıtlama konulmasına engel değildir.”

b) Avrupa Sosyal Şartı

1961 yılında çıkarılan ve Türkiye'nin çekince koyarak 1989'da onayladığı Sosyal Şartı'nın 5. ve 6. Maddeleri de örgütlenme hakkı ve toplu pazarlık haklarını tanımıştır.

Madde 5: "Tüm çalışanlar ve işverenler ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne sahiptir."

Madde 6: "Tüm çalışanlar ve işverenler toplu pazarlık hakkına sahiptir."

3.Uluslararası Çalışma Örgütü Belgeleri

a) Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası ve Filadelfiya Beyannamesi

Uluslar arası Çalışma Örgütü Anayasası'nın önsözünün ikinci paragrafı çalışma koşulları ve iyileştirilmesi ile ilgili düzenlemeler içermektedir.

Uluslararası Çalışma Konferansının 1944'te Filadelfiya'da gerçekleştirilen toplantıda düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne değinilmiştir.

b) 11 Sayılı Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Hakkı Sözleşmesi

25 Ekim 1921'de yayınlanan, Türkiye'nin de 1961 yılında onayladığı sözleşmede tarım işçilerinin de örgütlenme hakkının olduğuna vurgu yapılmıştır.

c) 87 Sayılı Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme

9 Temmuz 1948'de yayınlanan, Türkiye'nin de 1993 yılında onayladığı Sözleşme, kamu görevlilerinin, işçilerin ve işverenlerin örgütlenme hakkının korunmasına değinmiştir.

d) 98 Sayılı Örgütlenme Hakkı ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi

1 Temmuz 1949'da yayınlanan, Türkiye'nin de 1952 yılında onayladığı sözleşme örgütlenme ve toplu pazarlık ilkelerinin uygulanması hususlarına değinmiştir.

e) 135 Sayılı İşletmelerde İşçi Temsilcilerinin Korunması ve Onlara Sağlanacak Kolaylıklar Hakkında Sözleşme

2 Haziran 1971'de yayımlanan, Türkiye'nin de 1993 yılında onayladığı Sözleşme sendika üyelerinin haksız feshe ve ayrımcılığa karşı korunması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

f) 151 Sayılı Kamu Kesiminde İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Sözleşmesi

27 Haziran 1978'de kabul edilen Sözleşme'yi Türkiye 1993 yılında onaylamıştır. Sözleşmede kamu görevlilerinin örgütlenmesi hususlarında uygulamada karşılaşılan güçlüklerin aşılması konuları ele alınmıştır (Mahiroğulları, 2013).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması, verilerin toplanması ve analizinden söz edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikalara ilişkin tutumları hakkında bilgi toplamaktır. Araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu doğrultuda veri toplama tekniği olarak hem nitel hem nicel boyutları içeren keşfedici sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Keşfedici sıralı karma yöntemde nitel araştırma ile başlanır ve katılımcıların bakış açıları keşfedilir. Ardından nitel verilerin analizi gerçekleştirilir ve elde edilen bilgiler nicel aşamayı oluşturmada kullanılır (Creswell, 2013/2013).

Araştırmada; Karasar (1999) tarafından geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesnenin, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığı model şeklinde ifade edilen “tarama modeli” kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

3.2.1. Nitel Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel çalışma grubunu Sivas ilinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenen ve Eğitim Bir-Sen, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Sen üyesi olan bununla birlikte herhangi bir sendikaya üye olmayan 20’şer öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubundan elde edilen verilerin bağımsız değişkenlere göre frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de ifade edilmiştir.

Tablo 1: Nitel çalışma grubu bağımsız değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler		Eğitim Bir-Sen		Türk Eğitim-Sen		Eğitim-Sen		Sendikasızlar	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	8	40	6	30	9	45	12	60
	Erkek	12	60	14	70	11	55	8	40
Mesleki Kıdem	1-6	10	50	9	45	9	45	12	60
	7-12	6	30	4	20	8	40	5	25
	12 ve daha fazla	4	20	7	35	3	15	3	15
Okuldaki Öğretmen Sayısı	1-16	7	35	11	55	9	45	8	40
	17-30	8	40	5	25	6	30	6	30
	31 ve daha fazla	5	25	4	20	5	25	6	30

Tablo 1’de veri toplama araçlarını yanıtlayan öğretmenlerin bağımsız değişken olarak belirlenen özelliklerinin dağılımına bakıldığında; görüşüne başvurulmuş Eğitim Bir-Sen üyesi öğretmenlerin; cinsiyet değişkenine göre 8’i (% 40) kadın iken 12’si (% 60) erkek, mesleki kıdem değişkenine göre 10’u (%50) 1-6 yıl, 6’sı (%30) 7-12 yıl, 4’ü (%20) 12 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip ve okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 7’si (%35) 1-16 öğretmenli okulda, 8’i (%40) 17-30 öğretmenli okulda, 5’i (%25) ise 31 ve daha fazla öğretmenli okulda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Türk Eğitim-Sen üyesi öğretmenlerin; cinsiyet değişkenine göre 6’sı (% 30) kadın iken 14’ü (% 70) erkek, mesleki kıdem değişkenine göre 9’u (% 45) 1-6 yıl, 4’ü (%20) 7-12 yıl, 7’si (%35) 12 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip ve okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 11’i (%55) 1-16 öğretmenli okulda, 5’i (% 25) 17-30 öğretmenli okulda, 4’ü (%20) ise 31 ve daha fazla öğretmenli okulda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Eğitim Sen üyesi öğretmenlerin; cinsiyet değişkenine göre 9’u (% 45) kadın iken 11’si (% 55) erkek, mesleki kıdem değişkenine göre 9’u (% 45) 1-6 yıl, 8’i (% 40) 7-12 yıl, 3’ü (% 15) 12 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip ve okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 9’u (% 45) 1-16 öğretmenli okulda, 6’sı (% 30) 17-30 öğretmenli okulda, 5’i (%25) ise 31 ve daha fazla öğretmenli okulda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin; cinsiyet değişkenine göre 12’si (% 60) kadın iken 8’i (% 40) erkek, mesleki kıdem değişkenine göre 12’si (% 60) 1-6 yıl, 5’i (% 25) 7-12 yıl, 3’ü (% 15) 12 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip ve okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 8’i (% 40) 1-16 öğretmenli okulda, 6’sı (% 30) 17-30 öğretmenli okulda, 6’sı (% 30) ise 31 ve daha fazla öğretmenli okulda çalışmakta olduğu görülmektedir.

3.2.2. Nicel Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel çalışma grubunu Sivas ilinden küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 10 ilkokul, ortaokul ve lisede görevli çalışmaya katılmaya istekli öğretmenler oluşturmuştur. Bu bağlamda 332 öğretmenin doldurduğu ölçeklerin değerlendirilmeye uygun olduğu görülmüş olup nicel çalışma grubu 332 öğretmenden oluşmaktadır.

Çalışma grubundan elde edilen verilerin bağımsız değişkenlere göre frekans ve yüzde değerleri Tablo 2’de ifade edilmiştir.

Tablo 2: Nicel çalışma grubu bağımsız değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	128	38,55
	Erkek	204	61,44
Mesleki Kıdem	1-6 yıl	118	35,54
	7-15 yıl	112	33,73
	16 yıl ve daha fazla	102	30,72
Sendikalara üyelik durumu	Üye	243	73,19
	Üye değil	89	26,80
Okuldaki öğretmen sayısı	1-21	106	31,92
	22-50	129	38,85
	51 ve daha fazlası	97	29,21

Tablo 2’de veri toplama araçlarını yanıtlayan öğretmenlerin bağımsız değişken olarak belirlenen özelliklerinin dağılımına bakıldığında; görüşüne başvurulmuş öğretmenlerin 128’i (% 38,55) kadın iken 204’ü (% 61,44) erkektir.

Öğretmenlerin 118’i (%35,54) 1-6 yıl, 112’si (%33,73) 7-15 yıl ve 102’si (%30,72) ise 16 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahiptir.

Öğretmenlerin 243’ü (%73,19) herhangi bir sendikaya üye iken 89’u (% 26,80) herhangi bir sendikaya üye değildir.

Öğretmenlerin 106’sı (% 31,92) 1-21 öğretmenli okulda, 129’u (% 38,85) 22-50 öğretmenli okulda ve 97’si (% 29,21) ise 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Ölçeklerin uygulanması için gerekli izinler alındıktan sonra araştırma, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Sivas belirlenen ilköğretim, ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlerden elde edilen veriler ile yapılmıştır. Çok aşamalı veya kümeleştirme yöntemlerinde öncelikle kümeler tanımlanır, bu kümeler içindeki kişilerin isimlerine erişilir, ardından da bunlar arasından örnekleme yapılır (Creswell. 2013/2013).

3.3.1. Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel bölümde yapılan görüşmeler için, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Formda yer alan sorular oluşturulduktan sonra, çalışmanın nicel bölümünde yer alan maddelerle de destekliyor olmasına özen gösterilmiştir. Böylelikle derinlik odaklı veri toplama stratejisi kullanılarak çalışmanın güvenilirliği artırılmaya

çalışılmıştır. Derinlik odaklı veri toplama stratejisine göre, araştırmacı elde ettiği sonuçları birbirleriyle sürekli olarak karşılaştırarak, yorumlayarak ve kavramsallaştırarak, araştırmaya katılanların bile açık bir biçimde farkında olmadıkları bazı örüntüleri ortaya çıkarmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

İlgili literatür taranarak araştırmada kullanılmak üzere “öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri”ne yönelik dört açık uçlu sorunun bulunduğu bir görüşme formu ve “sendikal tutum”larını ölçmek üzere 2 açık uçlu iki de çoktan seçmeli sorunun bulunduğu anket formları hazırlanmıştır. Görüşme formu uygulanan öğretmenler bu çalışmaya özgü olarak kodlanmıştır. Sendika üyesi olmayan öğretmenler “0”, Eğitim Bir-Sen üyesi öğretmenler “1”, Türk Eğitim Sen üyesi öğretmenler “2” ve Eğitim Sen üyesi öğretmenler “3” ile temsil edilmektedir. Örneğin; “S0G1” kodu “0” nolu sendikaya mensup “1” nolu görüşmeci, “S2G9” kodu “2” nolu sendikaya mensup “9” nolu görüşmeci anlamına gelmektedir.

Görüşme formunun geçerlik ve güvenilirliğini sağlama adına, uzman görüşü alınmış ve uygulama öncesinde görüşme sorularının amaca uygun işlerliğini kontrol etmek amacıyla beş öğretmene ön uygulama yapılmış, alınan dönütler doğrultusunda form yeniden biçimlendirilmiştir. Formda aşağıdaki sorular ile soruları açıklamak ve yanıtların daha detaylı biçimde ifade edilmesini sağlamak üzere alt sorular yer almıştır:

Sendikal Örgütlenme Nedenleri:

- 1.Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 2.Öğretmen olarak bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleriniz nelerdir?
- 3.Sizce iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmesi nasıl olmalıdır?
- 4.Sizce bir eğitim sendikacılığında;
 - a) Doğru bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?
 - b) Yanlış bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?

Sendikal Tutum

1.Sendikal Örgütlenmeye yönelik ilgi düzeyiniz nedir? İşaretleyiniz.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

2.Sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeyinizin yüksekliğini/düşüklüğünü etkileyen etmenler nelerdir?

3.Sendikal örgütlenmenin üzerinizde yarattığı etkiler nelerdir?

a) Psikolojik:

b) Sosyal:

c) Mesleki:

4.Sendika üyesi olmanıza/olmamanıza sebep olan sizin için ağır basan duygu nedir?

3.3.2. Nicel Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması amacı ile öğretmenlere *Kişisel bilgi formu, Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ve Sendikal Tutum Ölçeği*'nden oluşan ve 5'li likert tipte hazırlanan veri toplama aracı kullanılmıştır. 380 öğretmene uygulanan veri toplama aracını 337 (%88,68) tanesi doldurularak geri dönmüş ve bunların 5 tanesi yanlış doldurulduğundan değerlendirilmemiş 332 (% 87,36) tanesi değerlendirilmiştir.

Araştırma için geliştirilen "Sendikal Örgütlenme Nedenleri" ölçeğinin hazırlık aşamasında, alan yazından sendikal örgütlenme ilkeleri temel alınmış, uzman görüşleri ve akademik çalışmalar esas alınarak maddeler oluşturulmuştur. "Sendikal Tutum Ölçeği" için ise, yine uzman görüşleri ve akademik çalışmalardan yararlanılmıştır.

Veri toplama aracı oluşturulurken, geliştirilen taslak formula ilgili uzman görüşü alınarak, formun kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmaya çalışılmış, alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uygulama öncesinde, yaklaşık 50 öğretmenin görüşü alınmış ve farklı okullarda görev yapan sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan öğretmenlere ölçme aracı uygulanarak, kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlama adına gerekli görülen son düzenlemeler yapıldıktan sonra ön uygulamaya geçilmiştir.

3.3.2.1. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Geçerlik Çalışmaları

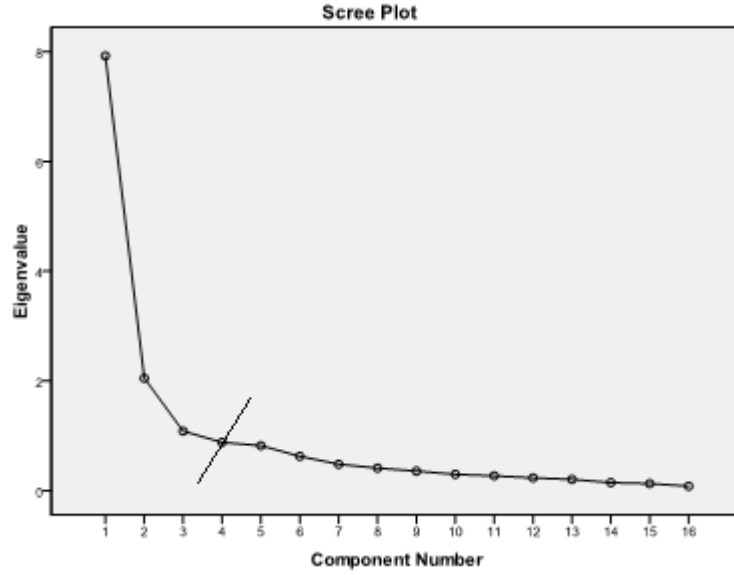
İçerik Analizi

Bu çalışma için alan uzmanlarından alınan yardımıla içerik analizi yapılmıştır. Taslak formda yer alan maddeler eğitim yönetimi ve ölçme ve değerlendirme uzmanları tarafından incelenerek değerlendirilmiş, bu değerlendirme sonucunda 25 olan ölçek maddesi 18 maddeye indirilmiştir. Taslak forma göre görüşleri alınan uzmanların biri eğitim yönetimi ve denetimi, ikisi ölçme değerlendirme uzmanından oluşmaktadır. Taslak formda yer alan 18 maddelik form 5 ilköğretim ve 2 ortaöğretim okulunda görev yapan 120 öğretmene uygulanmış ve güvenilirlik düzeyi .888 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin tamamı olumlu ifade olarak yazılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Verilerin uygunluğunu test etmek için faktör analizi, değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı sonuçları incelenmiştir. Bu bağlamda ilk ve ortaöğretim kurumlarında görevli ve sendika üyesi olan veya olmayan 250 öğretmenden elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi değişken azaltma ve ortaya çıkan faktörleri isimlendirmenin ötesinde, faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin, davranışın anlaşılmasına yardımcı olan kuramın yapıları ile benzer olup olmadığını ortaya koyar (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Faktör analizi için verilerin uygunluğu Barlett Sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testlerine bakılmıştır. KMO değeri .60'ın üzerinde, Barlett Spricity testi ise anlamlı ise verilerin faktör analizi için uygun olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2008). Bulunan faktörleri yorumlamak için Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma sonucunda madde yük değerlerinin .35 ve üzerinde olması şartı aranmıştır. Hesaplanan ki-kare istatistiğinin anlamlı çıkması, veri matrisinin uygun olduğunun göstergesidir. Bu bilgiye dayanarak verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu "Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği" için (Kaiser Meyer Olkin = .876 , Bartlett's Test of Sphericity= 1749.577 p=.000) şeklinde belirlendikten sonra, veriler temel bileşenler analizi yöntemine göre, faktör analizi çözümlemesine tabi tutulmuştur. "Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği" için faktör (boyut) sayısı, araştırmacı tarafından Scree test diyagramı temel alınarak belirlenmiştir. Scree test diyagramında üçüncü faktörden sonra eğrinin yaklaşık olarak aynı doğrultuda ilerlediği görülmüştür. Bu nedenle alt boyut sayısının üç olmasına karar verilmiştir.

Faktörlerden birincisi ölçüğe ilişkin toplam varyansın %25.577'ini, ikinci faktör %23.947'sini, üçüncü faktör ise %19.593'ini açıklamaktadır. Üç faktörün toplam varyansın %69.11'ini açıkladığı görülmüştür. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e göre (2012) açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir.

Şekil 1:Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği faktörlerine ilişkin açıklanan varyans diyagramı

Bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az “.30”lık bir faktör yüküne sahip olması ve maddelerin buldukları faktördeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın “.10” ve daha yukarı olması şartları aranmıştır (Büyüköztürk, 2010, 124-125). Scree Plot diyagramı ve toplam varyansa göre 3 boyutlu olarak yeniden değerlendirilen ölçekte, faktör yük değeri .30'un altında ve binişik olan 9. ve 12. maddeler çıkarılmış ve yeniden yapılan işlemler sonucunda maddelerin faktör yük dağılımları tablo 3'teki gibi olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne ilişkin Faktör Yükleri

Madde No	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör
1	.848		
2	.901		
3	.621		
4	.828		
5	.771		
6		.778	
7		.634	
8		.742	
10		.687	
11		.672	
13			.625
14			.635
15			.702
16			.682
17			.721
18			.754

3.3.2.2. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin bütün olarak Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı .888 bulunmuştur. Veri toplama aracı kabul gören .70'in (Büyüköztürk, 2010, 171) üstünde bir katsayıya sahip olduğundan ölçeğin güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Her bir boyut için hesaplanan Cronbach Alpha değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Katsayıları

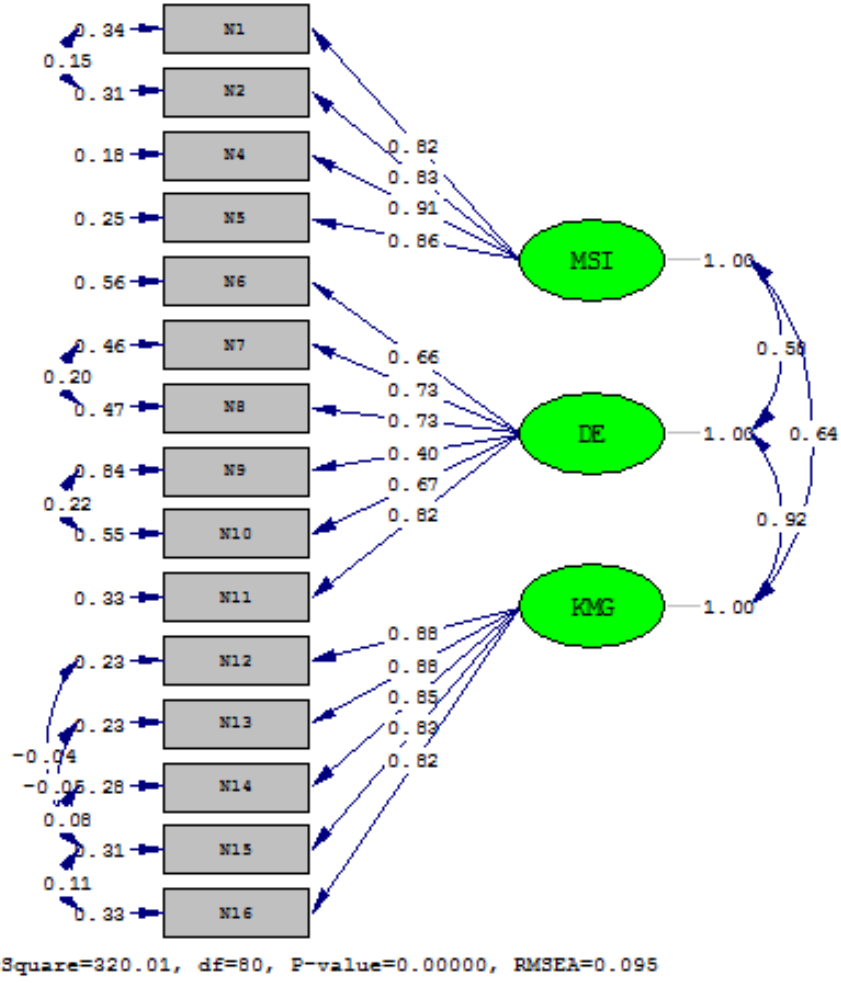
Faktör	Maddeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Maddi ve Sosyal İstekler	1,2,3,4,5	.895
Duygusal Etki	6,7,8,10,11,13	.853
Kişisel ve Mesleki Gelişim	14,15,16,17,18	.711

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeklerin geliştirilmesi noktasında bir diğer aşama olan doğrulayıcı faktör analizi için sendika üyesi olan veya olmayan ilk ve orta eğitim kurumları görevli 300 öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır. "Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği" için faktör analizi ile ilgili bütün işlemler yapılmış, 3. Madde standart solution değeri .30'un altında olduğu için ölçekten çıkarılarak doğrulayıcı faktör analizi yenilenmiştir. DFA'da maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Öncelikle 3 değişkenli model için uyum istatistikleri hesaplanmıştır. 1-2, 7-8, 9-10, 12-15, 13-15, 14-15 ve 15-16 maddeleri arasında yapılan modifikasyon sonucunda ki kare, kök ortalama kare

yaklaşım hatası(RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaşmış uyum indeksi (NFI), normlaşmamış uyum indeksi (NFI) değerleri incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ki-kare ($320,01/80=4$), RMSEA=0,095 , CFI=0,97 , NFI=0,97 , NNFI=0,97 değerleri modelin kabul edilebilir uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. RMSEA'nın %90 güven aralığı da (0,084;0,11) modelin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu göstermiştir.

Analizler sonucunda ölçek geliştirme işlemi tamamlanmıştır. Ölçeğin üç boyut ve toplam 15 maddeden oluştuğu görülmüştür.

Şekil 2: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne ilişkin doğrulayıcı faktör analizleri

Tablo 5: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İstatistikleri

Uyum İyiliği İndeksleri	Ölçütler	Değerler
χ^2/sd	<5	4
RMSEA	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,10$	0,095
RMR	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,10$	0,096
GFI	$0,80 \leq GFI \leq 0,95$	0,89
CFI	$0,90 \leq CFI \leq 0,97$	0,97
NFI	$0,80 \leq NFI \leq 0,95$	0,97
NNFI	$0,95 \leq NNFI \leq 0,97$	0,97
AGFI	$0,80 \leq AGFI \leq 0,90$	0,83

Kurulan modelin uygunluğunun değerlendirilmesinde Ki Kare (χ^2) Uyum İyilik Testi, RMSEA, RMR, GFI, CFI, NFI, NNFI ve AGFI değerlerine ilişkin karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, Ki kare (χ^2) Uyum İyilik Testi sonucunun 320,01 ($P= 0.0$) anlamlı olduğu, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerinin 0.095 olduğu ve $0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$ aralığında kabul edilir düzeyde olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş RMR 0,096 olduğu; Normal Fit Index (NFI) değerinin 0.97 olduğu görülmüştür. Non Normed Fit Index (NNFI) değerinin 0,97 olduğu ve $0,95 \leq NNFI \leq 0,97$ aralığında değer mükemmel uyumda olduğu görülmüştür. Comparative Fit Index (CFI) değerinin 0,97 olduğu ve $0,90 \leq CFI \leq 0,97$ aralığında iyi uyum değerinde olduğu görülmüştür. Goodness of Fit Index (GFI) değerinin 0,89 olduğu ve $0,80 \leq GFI \leq 0,95$ aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüştür. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) değerinin 0.83 olduğu ve $0,80 \leq AGFI \leq 0,90$ aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüştür. Uyum indekslerinde 0.90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir ve 0.80'in üstündeki değerler ise kabul edilebilir değerlerdir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör “Maddi ve Sosyal İstekler” adı altında toplanmakta ve $m1$, $m2$, $m4$, $m5$ maddelerini içermektedir. İkinci faktör “Duygusal Etki” adı altında toplanmakta ve $m6$, $m7$, $m8$, $m9$, $m10$, $m11$ maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör ise “Kişisel ve Mesleki Gelişim” adı altında toplanmakta ve $m12$, $m13$, $m14$, $m15$, $m16$, maddelerini içermektedir.

3.3.2.3. *Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Geçerlik Çalışmaları*

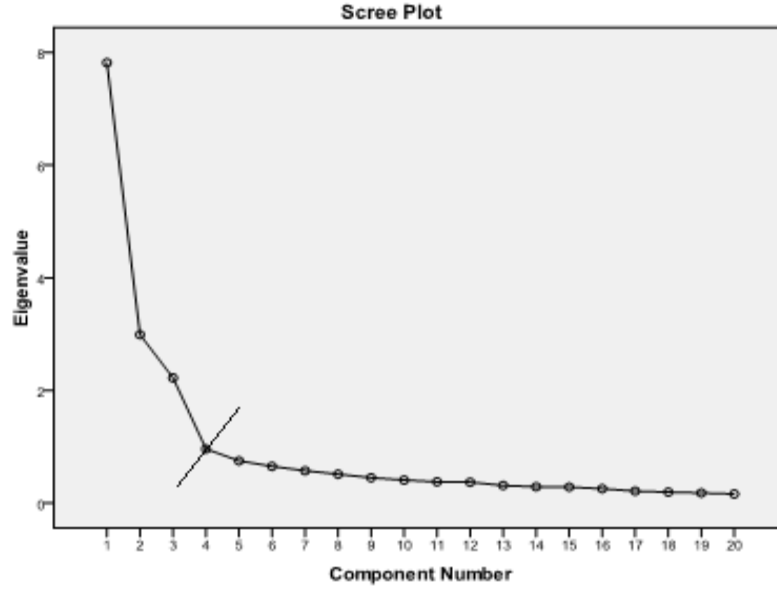
İçerik Analizi

Bu çalışma için alan uzmanlarından alınan yardımla içerik analizi yapıldı. Taslak formda yer alan maddeler eğitim yönetimi ve ölçme ve değerlendirme uzmanları tarafından incelenerek değerlendirildi. Bu değerlendirme sonucunda 36 olan ölçek maddesi 31 maddeye indirildi. Taslak forma göre görüşleri alınan uzmanların biri eğitim yönetimi ve denetimi, ikisi ölçme değerlendirme uzmanından oluşmaktadır. Taslak formda yer alan 31 maddelik form 5 ilköğretim ve 2 ortaöğretim okulunda görev yapan 120 öğretmene uygulanmış ve güvenirlik düzeyi .735 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin 15'i olumlu, 16'sı olumsuz ifade olarak yazılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Verilerin uygunluğunu test etmek için faktör analizi, değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı sonuçları incelenmiştir. Bu bağlamda ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev sendika üyesi olan veya olmayan 250 öğretmenden elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi değişken azaltma ve ortaya çıkan faktörleri isimlendirmenin ötesinde, faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin, davranışın anlaşılmasına yardımcı olan kuramın yapıları ile benzer olup olmadığını ortaya koyar (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Faktör analizi için verilerin uygunluğu Barlett Sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testlerine bakılmıştır. KMO değeri .60'ın üzerinde, Barlett Spricity testi ise anlamlı ise verilerin faktör analizi için uygun olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2008). Bulunan faktörleri yorumlamak için Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma sonucunda madde yük değerlerinin .35 ve üzerinde olması şartı aranmıştır. Hesaplanan ki-kare istatistiğinin anlamlı çıkması, veri matrisinin uygun olduğunun göstergesidir. Bu bilgiye dayanarak verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu "Sendikal Tutum Ölçeği" için (Kaiser Meyer Olkin = .894 , Bartlett's Test of Sphericity= 1837.321 p=.000) şeklinde belirlendikten sonra, veriler temel bileşenler analizi yöntemine göre, faktör analizi çözümlemesine tabi tutulmuştur. "Sendikal Tutum Ölçeği" için faktör (boyut) sayısı, araştırmacı tarafından Scree test diyagramı temel alınarak belirlenmiştir. Scree test diyagramında üçüncü faktörden sonra eğrinin yaklaşık olarak aynı doğrultuda ilerlediği görülmüştür. Bu nedenle alt boyut sayısının üç olmasına karar verilmiştir.

Faktörlerden birincisi ölçüğe ilişkin toplam varyansın %22.301'ini, ikinci faktör %21.712'sini, üçüncü faktör ise %21.144'ini açıklamaktadır. Üç faktörün toplam varyansın %65.157'sini açıkladığı görülmüştür. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e göre (2012) açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir.

Şekil 3: Sendikal Tutum Ölçeği faktörlerine ilişkin açıklanan varyans diyagramı

Bu araştırmada bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az “.30”lık bir faktör yüküne sahip olması ve maddelerin buldukları faktördeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın “.10” ve daha yukarı olması şartları aranmıştır (Büyüköztürk, 2010, 124-125). Scree Plot diyagramı ve toplam varyansa göre 3 boyutlu olarak yeniden değerlendirilen ölçekte, faktör yük değeri .40'ın altında olan madde bulunmadığı ve yapılan işlemler sonucunda maddelerin faktör yük dağılımlarının tablo 6'daki gibi olduğu görülmüştür.

Tablo 6: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne ilişkin Faktör Yükleri

Madde No	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör
1			.648
2			.783
3			.711
4			.802
5			.654
6			.789
7			.768
8		.711	
9		.627	
10		.737	
11		.833	
12		.770	
13		.729	
14		.683	
15	.758		
16	.852		
17	.876		
18	.692		
19	.889		
20	.649		

3.3.2.4. Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin bütün olarak Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı .735 bulunmuştur. Veri toplama aracı kabul gören .70'in (Büyüköztürk, 2010, 171) üstünde bir katsayıya sahip olduğundan ölçeğin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Her bir boyut için hesaplanan Cronbach Alpha değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Katsayıları

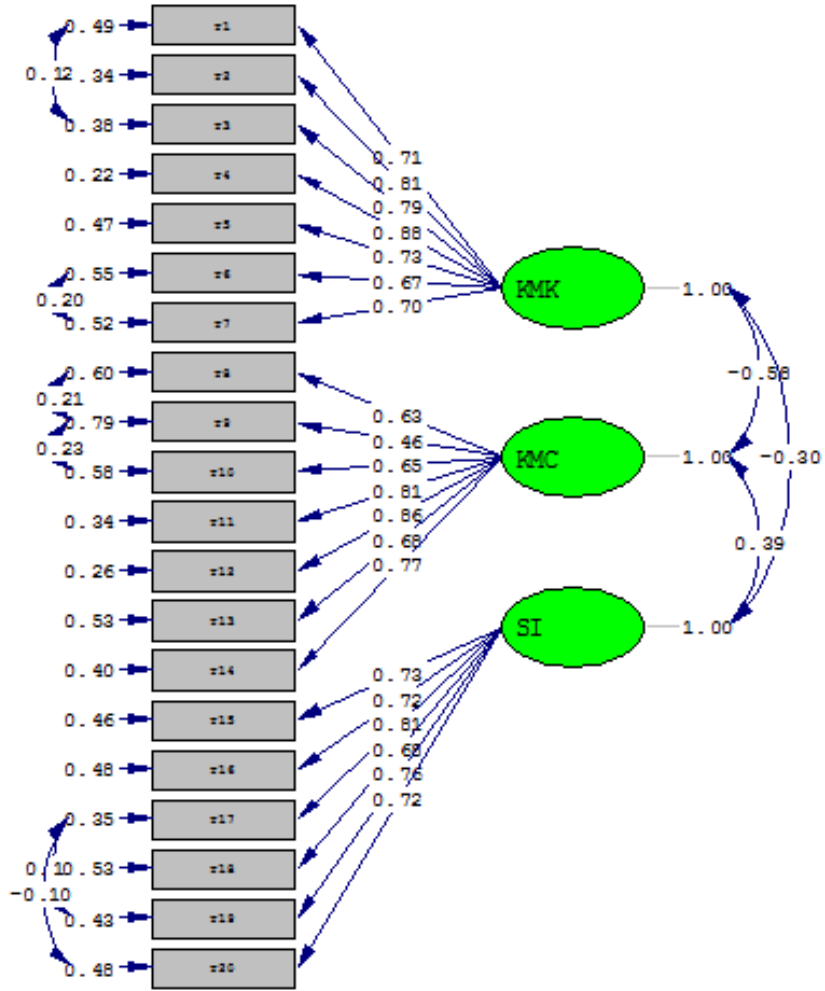
Faktör	Maddeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Kişisel/Mesleki Katkı	1,2,3,4,5,6,7	.883
Kişisel/Mesleki Çıkar	8,9,10,11,12,13,14	.879
Sendikal İlgi	15,16,17,18,19,20	.908

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapı modeli doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi için sendika üyesi olan veya olmayan ilk ve orta eğitim kurumları görevli 300 öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır. DFA'da maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Öncelikle 3 değişkenli model için uyum istatistikleri hesaplanmıştır. 1-3, 6-7, 8-9, 9-10, 17-19 ve 17-20 maddeleri arasında

yapılan modifikasyon sonucunda; ki kare, kök ortalama kare yaklaşım hatası(RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlanmış uyum indeksi (NFI), normlaşmamış uyum indeksi (NFI) değerleri incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ki-kare (515,63/161=3,20), RMSEA=0,082 , CFI=0,96 , NFI=0,94 NNFI=0,95 değerleri modelin iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. RMSEA'nın %90 güven aralığı da (0,074;0,090) modelin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu göstermiştir.

“Sendikal Tutum Ölçeği” için faktör analizi ile ilgili bütün işlemler yapıldıktan sonra ölçek geliştirme işlemi tamamlanmıştır. Ölçeğin üç boyut ve toplam 20 maddeden oluştuğu görülmüştür.

Chi-Square=515.63, df=161, P-value=0.00000, RMSEA=0.082

Şekil 4: Sendikal Tutum Ölçeği'ne ilişkin doğrulayıcı faktör analizleri

Tablo 8: Sendikal Tutum Ölçeği'ne Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İstatistikleri

Uyum İyiliği İndeksleri	Ölçütler	Değerler
χ^2/sd	<5	3,20
RMSEA	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,10$	0,082
RMR	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,10$	0,085
GFI	$0,80 \leq GFI \leq 0,95$	0,87
CFI	$0,90 \leq CFI \leq 0,97$	0,96
NFI	$0,80 \leq NFI \leq 0,95$	0,94
NNFI	$0,95 \leq NNFI \leq 0,97$	0,95
AGFI	$0,80 \leq AGFI \leq 0,90$	0,82

Kurulan modelin uygunluğunun değerlendirilmesinde Ki Kare (χ^2) Uyum İyilik Testi, RMSEA, RMR, GFI, CFI, NFI, NNFI ve AGFI değerlerine ilişkin karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, Ki kare (χ^2) Uyum İyilik Testi sonucunun ($515,63/161=3,20$) anlamlı olduğu, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerinin 0.082 olduğu ve $0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$ aralığında kabul edilir düzeyde olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş RMR 0,085 olduğu; Normal Fit Index (NFI) değerinin 0.94 olduğu görülmüştür. Non Normed Fit Index (NNFI) değerinin 0,95 olduğu ve $0,95 \leq NNFI \leq 0,97$ aralığında değer mükemmel uyumda olduğu görülmüştür. Comparative Fit Index (CFI) değerinin 0,96 olduğu ve $0,90 \leq CFI \leq 0,97$ aralığında iyi uyum değerinde olduğu görülmüştür. Goodness of Fit Index (GFI) değerinin 0,87 olduğu ve $0,80 \leq GFI \leq 0,95$ aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüştür. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) değerinin 0.82 olduğu ve $0,80 \leq AGFI \leq 0,90$ aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüştür. Uyum indekslerinde 0.90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir ve 0.80'in üstündeki değerler ise kabul edilebilir değerlerdir. Kaykare serbestlik derecesi (χ^2/sd) değerinin ise, 5'in altında olması model veri uyumunun kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör "Kişisel ve Mesleki Katkı" adı altında toplanmakta ve *m1*, *m2*, *m3*, *m4*, *m5*, *m6*, *m7* maddelerini içermektedir. İkinci faktör "Kişisel ve Mesleki Çıkar" adı altında toplanmakta ve *m8*, *m9*, *m10*, *m11*, *m12*, *m13*, *m14* maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör ise "Sendikal İlgi" adı altında toplanmakta ve *m15*, *m16*, *m17*, *m18*, *m19*, *m20* maddelerini içermektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizine ilişkin yapılan çalışmalar nicel ve nitel boyutlar için ayrı ayrı açıklanmıştır.

3.4.1. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel boyutuyla ilgili anket formları kullanılarak elde edilen yazılı veriler içerik analizi ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2008, 227) göre, içerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analizde veriler daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu çerçevede, içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu doğrultuda görüşme formlarında yer alan her bir soru ve alt soru için ayrı ayrı analiz tabloları oluşturulmuş ve kodlanan görüşlerin aldığı frekanslar üzerinden yoruma gidilmiştir. Ayrıca, görüşme formlarında yer alan bazı ifadeler, araştırmacı tarafından bulgu ve yorumları desteklemek amacıyla doğrudan alıntılanmıştır.

3.4.2. Nicel Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, betimsel istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri girişi, madde istatistikleri ve test istatistikleri ve açıklayıcı faktör analizi SPSS 17.0 paket programıyla, Doğrulayıcı Faktör Analizi ise Lisrel 8.7 paket programıyla incelenmiştir. Ölçeklere ilişkin aritmetik ortalamalar, standart sapmalar, en yüksek ve en düşük puanlar hesaplanmıştır. Verilerin analizinden önce verilerin homojenliği için, Homogeneity of variance ve Sample K-S testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını test etmek için Shapiro-Wilk ve Kolmogrov-Smirnov testleri kullanılmış ve bunlara ait skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri hesaplanmıştır. Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutlarına ilişkin skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerleri

	N	Skewness (çarpıklık)		Kurtosis (basıklık)	
		İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	332	-.081	.134	-.205	.267
Maddi ve sosyal istekler	332	-.478	.134	-.607	.267
Duygusal etki	332	.323	.134	-.353	.267
Kişisel-mesleki gelişim	332	.016	.134	-.658	.267
Sendikal Tutum	332	-.291	.134	-.246	.267
Kişisel katkı	332	.028	.134	-.501	.267
Kişisel çıkar	332	-.081	.134	-.465	.267
Sendikal ilgi	332	-.638	.134	-.027	.267

Tablo 9 incelendiğinde sendikal örgütlenme nedenleri, sendikal tutum ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerlerinin +1 ile -1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Bu durum dağılımların normal olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2012).

Cinsiyet değişkenine göre (Erkek-Kadın) ve sendika üyelik durumu değişkenine göre (üye-üye olmayan) gruplar arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek için t Testi kullanılmıştır. T testi sonucuna göre anlamlı farklılık olan değişkenler arasında bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde ne derece etkili olduğunu gösteren istatistiklerden biri eta-kare (η^2) korelasyon katsayısıdır. η^2 bağımsız değişkenin ya da faktörün bağımlı değişkendeki toplam varyansın ne kadarını açıkladığını gösterir ve 0.00 ile 1.00 arasında değişir. $.01 \leq \eta^2 < .06$ ise “küçük etki büyüklüğü”, $.06 \leq \eta^2 < .14$ ise “orta etki büyüklüğü” ve $.14 \leq \eta^2$ ise de “geniş etki büyüklüğü” olarak yorumlanır (Büyüköztürk, 2012).

İlişkisiz gruplar t testi için eta-kare (η^2) şu şekilde hesaplanır:

$$\eta^2 = \frac{t^2}{t^2 + (n_1 + n_2 - 2)}$$

Mesleki kıdem değişkenine göre (1-6 yıl, 7-15 yıl, 16 yıl ve daha fazla) ve çalışılan okuldaki öğretmen sayısı değişkenlerine göre (21 ve altı, 22-50, 51 ve daha fazla) ise yine tek yönlü ANOVA kullanılmıştır.

ANOVA Testi sonucunda anlamlı farklılık çıkan gruplarda varyansların homojen olduğu durumlarda Post Hoc testlerinden on dört farklı ikili karşılaştırma testinden en sık kullanılanları Scheffe ve Tukey'dir. Tukey testi karşılaştırılan grup sayısı fazla olduğunda tercih edilir (Durmuş, Yurtkoru, ve Çinko, 2011). Varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Post Hoc testlerinden Dunnett C ikili karşılaştırma testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında, “Sendikal Örgütlenme Nedenleri” ve “Sendikal Tutum” ölçeklerinden elde edilen verilerin analizi ışığında ulaşılan istatistikler ve sonuçlar tablo ve grafiklerle de desteklenerek sunulmuştur. Bulgular nicel ve nitel bulgular olarak ayrı ayrı incelenmiştir.

4.1. Nitel Verilere İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırmanın nitel kısmında yer alan Sendikal Örgütlenme Nedenleri’ne ilişkin görüşme formlarından elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır.

4.1.1. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında “*Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Olgusuna İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
Sendikal Örgütlenme Olgusu	Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar	11	6	11	6	34
	Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar.	4	10	6	1	21
	Sendikalar, öğretmenlerin haklarını gerçek anlamda savunmak için çaba harcamazlar.	2	3	2	5	12
	Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir.	3	3	1	4	11
	Sendikal örgütlenmeler amaca hizmet ettiği sürece gereklidir, günümüzde öğretmenleri ayrıştırmaktadır.	1	1	3	4	9

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının “Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar” (f=34) olduğu görülmektedir. Bu görüşten sonra en yüksek frekans “Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar” (f=21) görüşüne aittir. “Sendikalar, öğretmenlerin haklarını gerçek anlamda savunmak için çaba harcamazlar” (f=12), “Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir.” (f=11) ve “Sendikal örgütlenmeler amaca hizmet ettiği sürece gereklidir, günümüzde öğretmenleri ayırıştırılmaktadır.” (f=9) görüşlerinin frekansları da azımsanamayacak düzeydedir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S2G7: *“Her öğretmen bir sendikaya üye olmalıdır. Çünkü meslekte karşılaşılan sorunlar sendika aracılığıyla daha rahat ve yasal yollardan çözülebilir.”*

S1G8: *“Öğretmen örgütlenmelerinin amacına uygun yapıldığını düşünmüyorum. Şu anda siyasi partiye üye olma yaşağından dolayı birçok öğretmenin siyasi kimlik kazanmak amacıyla sendikalara üye olduğunu düşünüyorum.”*

S3G5: *“Özlük, ekonomik ve demokratik haklarını koruyup geliştirmek için öğretmenler örgütlenmelidir.”*

Tablo 10 değerlendirildiğinde; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sendikaları hak arayışı ve örgütlenme gücü şeklinde algıladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra sendikaların gerçek anlamda hak savunuculuğu yapmadığı ve siyasete alet oldukları düşünceleri de mevcuttur.

4.1.2. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenlerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında “Öğretmen olarak bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma/Olmama Temalarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
Üye Olma Nedenleri	Sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum.	8	11	13	0	32
	Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.	5	4	6	0	15
	Eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için sendikalara üye olurum	4	3	2	1	10
	Aynı ideolojiyi paylaştığım insanlarla bir arada olmak için sendikalara üye olurum.	3	2	1	0	6
	Kazanımlar elde edebilen sendikalara üye olurum.	2	1	0	0	3
Üye Olmama Nedenleri	Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.	0	0	0	0	6
	Sendikalar menfaat gözettikleri için üye olmuyorum.	0	0	0	0	5
	Herhangi bir sebebi yok	0	0	0	0	5
	Öğretmenlik amaçlarına uygun hareket etmedikleri için sendikalara üye olmuyorum.	0	0	0	0	3
	Öğretmenlerin haklarının gerektiği gibi savunulmadığı için üye olmuyorum.	0	0	0	0	2
	Üye olduğumda gruplaşmanın bir tarafı olacağımı düşündüğüm için üye olmuyorum.	0	0	0	0	2

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerine ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının “*sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum*” (f=32) görüşü olduğu görülmektedir. “*Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.*” (f=15) ve “*Eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için sendikalara üye olurum*” (f=10) görüşlerinin de yüksek frekanslara sahip olduğu görülmektedir. “*Aynı ideolojiyi paylaştığım insanlarla bir arada olmak için*

sendikalara üye olurum.” (f=6) ve *“Kazanımlar elde edebilen sendikalara üye olurum”* (f=3) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G5: *“Tek başıma yaşadığım ya da yaşayacağım bir problem karşısında arkamda, yanımda birilerinin olması açısından sendikaya üye oldum.”*

S2G3: *“Haklarımı daha aktif kullanmama dayanak teşkil ettiği için sendikalara üye oldum.”*

S3G1: *“Öğretmenin eğitim sistemi ile ilgili konularda söz sahibi olması gerekir. Bu da sendikal mücadele ile mümkündür.”*

Tablo 11’e göre öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerine ilişkin görüşlerden en yaygın olanının *“Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.”* (f=6) teması olduğu görülmektedir. *“Sendikalar menfaat gözettikleri için üye olmuyorum.”* (f=5) ve *“Herhangi bir sebebi yok.”* (f=5) görüşleri de yüksek frekansa sahip görüşlerdir. *“Öğretmenlerin haklarının gerektiği gibi savunulmadığı için üye olmuyorum”* (f=2) ve *“Üye olduğumda gruplaşmanın bir tarafı olacağımı düşündüğüm için üye olmuyorum”* (f=2) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S0G17: *“Sendikacılık, siyasetle çok bağdaştırılıyor. Öğretmenliğin siyaset aracı olmasına karşıyım.”*

S0G10: *“Üye değilim. Üye olduğumda tarafsızlığımı kaybedeceğimi, olaylara objektif bakamayacağımı düşündüğüm için herhangi bir sendikaya üye olmak istemiyorum.”*

S0G4: *“Üye olmamamın herhangi bir sebebi yok. Araştırıp incelemedim.”*

Tablolardan; sendikalar üye olan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yasal haklarının korunduğu için, sendika üyesi iken kendilerini güvende hissettikleri için ve eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için üye oldukları, sendikalara üye olmayan öğretmenlerin ise çoğunlukla sendikaların siyasetle iç içe, eğitimden uzak politika izledikleri, şahsi menfaatlerin ön plana çıktığı ve öğretmenlik mesleği için yeterince çalışılmadığı için üye olmak istemedikleri sonuçlarına ulaşılmaktadır.

4.1.3. “Öğretmenlerin İyi Bir Öğretmen Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında “Sizce iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmesi nasıl olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 12: İyi Bir Sendikal Örgütlenme Temasına İlişkin Görüşler

Tema	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
İyi Bir Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Beklentiler	Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.	10	12	10	9	41
	Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı	10	5	4	6	25
	Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı	3	3	4	5	15
	Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı	3	3	6	3	15
	Sendikalar siyasete alet olmamalı.	5	2	1	1	9
	Sendikalar kendi içinde demokratik olmalı	1	0	0	1	2

Tablo 12 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmesinin nasıl olmasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.” (f=41) görüşü olduğu görülmektedir. “Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı.” (f=25), “Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı” (f=15) ve “Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı” (f=15) görüşleri de yüksek frekanslı görüşlerdir. “Sendikalar siyasete alet olmamalı.” (f=9) ve “Sendikalar kendi içinde demokratik olmalı” (f=2) görüşleri de bu başlık altında karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G8: “Siyasi partilerin bahçesi gibi çalışan değil, öğretmenlerin kazanımları söz konusu olduğunda aynı masada konuşabilen ve bu davranışta da samimi olunan bir sendikacılık anlayışı olmalıdır.”

S2G4: “Öğretmenin haklarını koruyan ve bir çatı altında toplanan, insanların ayrışmadığı, adaletin olduğu bir sendikal örgütlenme olmalıdır.”

S3G4: “Çağdaş, bilimsel, demokratik bir eğitim sistemini savunan, eğitim çalışanlarının talepleri üzerinden üretken bir sendika anlayışı olmalıdır.”

S0G13: “Tek bir sendika etrafında, bu işi yükselme aracı değil, hizmet aracı olarak gören yöneticiler başkanlığında olmalıdır. Sendikalara ödeme yapılmamalı. Sendika yöneticileri para yönetmemeli, siyasete girmemeli.”

Tablo 12’ye göre; iyi bir sendikal örgütlenmenin nasıl olması gerektiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin büyük çoğunluğunun; öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla koruması gerektiği, öğretmenleri ayrıştırmak yerine birleştirici olması gerektiği, kendi üyesi olsun veya olmasın herhangi bir öğretmenin haklarını korunması için mücadele eden sendikaların olmasının ve öğretmenlik mesleğinin toplum nezdindeki saygınlığını artırıcı çalışmalar yapılması gerektiği yönündeki görüşlerdir.

4.1.4. “Öğretmenlerin Bir Eğitim Sendikacılığında; Doğru ve Yanlış Bulduğu Uygulamalar/Anlayışlara İlişkin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında “Sizce bir eğitim sendikacılığında doğru/yanlış bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 13: Eğitim Sendikacılığında Doğru ve Yanlış Bulunan Uygulamalar/Anlayışlar Temasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
Doğru Bulunan Uygulamalar	Öğretmenlerin haklarının korunması	8	9	5	9	31
	Birlikte hareket etme düşüncesi	4	2	6	2	14
	Eğitim sorunlarının düşünülmesi	1	2	2	1	6
	Mevzuatı takip eden birilerinin olması	1	1	2	1	5
	Haksızlık durumunda eylemler yapılması	2	0	3	0	5
Yanlış Bulunan Uygulamalar	Sendikaların siyasete alet olması	8	3	6	4	21
	Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi	6	4	2	6	18
	Üyesi olmayan öğretmenleri dışlaması	2	5	2	2	11
	Eylem ve söylemlerinin farklı olması	1	4	3	2	10
	Diğer sendikalarla iletişime geçilmemesi	2	2	3	1	8
	Sendikaların çıkar için adaletten uzak durması	1	2	3	1	7
	Sendikal faaliyette bulunanların makam peşinde olması	2	1	0	1	4

Tablo 13 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmelerinde doğru bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Öğretmenlerin haklarının korunması.” (f=31) görüşü olduğu görülmektedir. “Birlikte hareket etme düşüncesi.” (f=14) ifadesi de yüksek frekanslı bir diğer görüştür.. “Eğitim sorunlarının düşünülmesi” (f=6), “Mevzuatı takip eden birilerinin olması.” (f=5) ve “Haksızlık durumunda eylemler yapılması” (f=5) karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G6: “Sendikalar, öğretmenlerin mesleki anlamda yalnız olmamaları, haklarının savunulması bakımından iyidir.”

S2G7: “Sendikaların öğretmenlerin karşılaştığı sorunları çözmek için gayret etmeleri ve bunu yasal çerçeveye uyararak çözüme kavuşturmaları doğru bulduğum uygulamalardır.”

S3G12: “Toplumsal veya eğitimle ilgili sorunlarda reaksiyon göstermesi, böylece insanların gözünde bir farkındalık yaratması sendikalarla ilgili doğru bulduğum anlayışlardandır.”

Öğretmen sendikal örgütlenmelerinde yanlış bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Sendikaların siyasete alet olması.” (f=21) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi” (f=18) görüşü de yüksek frekanslı bir görüştür. “Üyesi olmayan öğretmenleri dışlaması”(f=11) ve “Eylem ve söylemlerin farklı olması” (f=10), “Diğer sendikalarla iletişime geçilmemesi” (f=8), “Sendikaların çıkar için adaletten uzak durması” (f=7), “Sendikal faaliyette bulunanların makam peşinde olması”(f=4) görüşleri de karşımıza çıkan bulgulardandır.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G10: “Hak etmediği halde bir insanın sadece sendikaya üye diye yanında olmak, haksız, yolsuz desteklemek yanlış bulduğum uygulamalardır.”

S2G1: “Eylemlerde ders bırakma gibi saçma kararlar alınmasını yanlış buluyorum. Eğitimi iyileştirmek için eğitim bırakılmaz.”

S3G9: “Hiyerarşi üretiyor. Çağdaş metotları öğrenmiyor. Militaristliği ve cinsiyetçiliği üretiyor. Diğer sendikalarla daha konsensüs şeyler bulabilir. Şiddeti de beslememeli, bazen besleyebiliyor. İşyerlerinde de örgütlenme ruhu eksik.”

Tablo 13’e göre eğitim sendikacılığında doğru bulunan uygulama ve davranışlara ait en çok karşılaşılan düşüncelerin öğretmenlerin haklarının korunması ve birlikte hareket etme düşüncesi olduğu görülmektedir. Eğitim sendikacılığında yanlış bulunan uygulama ve davranışlara ait en çok karşılaşılan düşüncelerin ise sendikaların siyasete alet olması ve kendi üyelerine ayrıcalık tanıdıkları düşünceleri olmuştur.

4.1.5. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri Nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında öğretmenlerin sendikalara ilişkin tutumlarına ilişkin görüşlerinin üye olunan sendikaya göre nasıl değiştiğine ilişkin sonuçlar verilmiştir.

Tablo 14: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutum Düzeyleri

Sendikalar	\bar{x}
Eğitim Bir-Sen	6,20
Türk Eğitim-Sen	5,37
Eğitim-Sen	8,25
Sendika Üyesi Olmayanlar	3,10

Tablo 14 incelendiğinde öğretmen sendikal örgütlenmelerine ilişkin ilgi düzeylerinin (en düşük değer 1, en yüksek değer 10 aralığında) en fazla 8,25 ortalama ile Eğitim-Sen üyelerinde, ikinci sırada 6,20 ortalama ile Eğitim Bir-Sen üyelerinde, üçüncü sırada 5,37 ortalama ile Türk Eğitim-Sen üyelerinde ve dördüncü sırada da en düşük ortalama 3,10 ile sendika üyesi olmayan öğretmenlerde olduğu gözlenmiştir.

Bu durumda karşılaştırmaya tabi tutulan üç sendika üyesi öğretmenlerin genel anlamda sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ise beklendiği üzere düşük bir seviyededir.

4.1.6. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgi Düzeylerini Etkileyen Etmenler Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında “*Sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeyinizin yüksekliğini/düşüklüğünü etkileyen etmenler nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler verilmiştir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin İlgî Düzeyi Yüksekliğini/Düşüklüğünü Etkileyen Etmenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Görüşler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
İlgî Düzeyi Yüksekliğini Etkileyen Etmenler	Haklarımın korunması hususunda benimle ilgilenilmesi	3	4	2	1	10
	Bir sosyal gruba dâhil olmanın verdiği güven	4	0	6	0	10
	Toplumsal olaylara duyarlılığım	0	0	7	0	7
	Sendikacılık yapan kişilerin ehil olmaması	2	1	0	1	4
İlgî Düzeyi Düşüklüğünü Etkileyen Etmenler	Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması	3	4	3	12	22
	Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor olmam	1	2	0	3	6
	Sendikaların siyasallaşması	1	2	0	2	5
	Sendikalar hakkında yeterince bilgim olmaması	1	1	0	2	4
	İlgilenecek zamanım olmaması	1	1	2	0	4

Tablo 15 incelendiğinde öğretmen sendikal ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanlarının “*Haklarımın korunması hususunda benimle ilgilenilmesi*” (f=10) ve “*Bir sosyal gruba dâhil olmanın verdiği güven*” (f=10) görüşleri olduğu görülmektedir. “*Toplumsal olaylara duyarlılığımdan*” (f=7) ve “*Sendikacılık yapan kişilerin ehil olmaması*” (f=4) görüşleri de karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G13: “*Köyde çalıştığım dönemlerde sendikalardan daha çok ilgi görmem ve problemlerimle ilgili yardımcı olmaları sendikalara ve sendikacılığa ilgilimin yüksek olmasını sağlamıştır.*”

S2G5: “*Sendikaların öğretmenlerin haklarını savunmaları ve herhangi bir problem durumunda yanımda olmaları ilgi düzeyimi yükseltiyor.*”

S3G3: “*Sendikal örgütlenme benim için hayatın bir parçasıdır. Çünkü sadece okulda değil yaşadığımız her alanda meydana gelebilecek olaylar, gerek eğitim sisteminin içinde, gerekse onun bir meyvesi olarak karşımıza çıkması sendikama ve sendikalara olan ilgi düzeyimi yükseltir.*”

Öğretmen sendikal ilgi düzeyinin düşüklüğünü etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması” (f=22) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor olmam” (f=6), “Sendikaların siyasallaşması” (f=5), “Sendikalar hakkında yeterince bilgim olmaması” (f=4) ve “İlgilenecek zamanım olmaması” (f=4) görüşleri de bu tema ile ilgili karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

S1G5: “Gereksiz insanların, liyakatsiz ve yetenezsizlerin yetenekliymiş gibi görevlendirilmeleri, çıkar ilişkisinin aşırı düzeyde olması sendikalara olan ilgimi azaltıyor.”

S2G8: “Sendikaların faaliyetlerinin çözümsüz, faydalı olmayan ve yetersiz işler olduğunu düşünmem sendikalara olan ilgimin azalmasına sebep oluyor.”

S0G5: “İlgi düzeyim düşük. Çünkü sendikalar eğitimle değil siyasetle uğraşiyor.”

Tablo 15’e göre öğretmenlerin sendikalara yönelik ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenlerden önceliklilerinin kişisel ve mesleki hakların korunması ve aidiyet duygusu olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar araştırmanın nitel alt problemlerinden olan “öğretmenlerin sendikal örgütlenme olgusuna ilişkin görüşleri”, “öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri” ve “iyi bir sendikal örgütlenme nasıl olmalıdır” temaları altında toplanan verilerle örtüşmektedir.

4.1.7. “Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkiler Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu başlık altında “*Sendikal örgütlenmesinin üzerinizde yarattığı psikolojik, sosyal ve mesleki etkiler nelerdir*” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen temalar ve kategoriler verilmiştir.

Tablo 16: Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmesinin Üzerlerinde Yarattığı Etkilere İlişkin Görüşleri

Temalar	Kategoriler	Eğitim Bir-Sen	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Sendika Üyesi Olmayanlar	Toplam
		f	f	f	f	f
Psikolojik Etkiler	Güven	8	5	13	4	30
	Huzur	5	0	2	2	9
	Huzursuzluk	3	2	0	4	9
	Hiçbir etkisi yok	0	0	0	4	4
Sosyal Etkiler	Aidiyet duygusu	8	4	6	5	23
	Toplumsal birliktelik	10	1	4	0	15
	Toplumsal saygınlık	0	1	2	1	4
	Hiçbir etkisi yok	0	0	0	4	4
Mesleki Etkiler	Hiçbir etkisi yok	5	4	0	9	18
	Mesleki gelişmelerin takibi	3	2	4	3	12
	Mevzuat danışmanlığı	3	2	3	1	9
	Mesleki motivasyon	1	0	4	0	5

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki psikolojik etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*Güven*” (f=30) olduğu görülmektedir. “*Huzur*” (f=9), “*Huzursuzluk*” (f=9) ve “*Hiçbir psikolojik etkisi yok.*” (f=4) görüşleri de psikolojik etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki sosyal etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*aidiyet*” (f=23) olduğu görülmektedir. “*Toplumsal birliktelik*” (f=15), “*Toplumsal saygınlık*” (f=4) ve “*Hiçbir etkisi yok*” (f=4) görüşleri de sosyal etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki mesleki etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*Hiçbir etkisi yok*” (f=18) görüşü olduğu görülmektedir. “*Mesleki gelişmelerin takibi*” (f=12), “*Mevzuat danışmanlığı*” (f=9) ve “*Mesleki motivasyon sağlaması*” (f=5) görüşleri de mesleki etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Tablo 16’ya göre; öğretmenler üzerinde sendikaların psikolojik etkilerinden en fazla karşılaşılanının güven duygusu, sendikaların sosyal etkilerinden en fazla karşılaşılanının aidiyet duygusu olduğu görülür. Bu durum da yine araştırmanın nitel alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgularla birbirlerini destekler niteliktedir. Ancak sendikaların mesleki etkileri hakkında hiçbir etkisi olmadığını ifade edenlerin çoğunlukta olması sendikal örgütlerin öğretmenlere mesleki gelişim sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak hususunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

4.2. Nicel Verilere İlişkin Bulgular Ve Yorum

“Öğretmenlerin sendikalara yönelik tutumları ve üye olmalarındaki etkenler nelerdir?” şeklinde belirlenen araştırma problemi doğrultusunda öncelikle elde edilen veriler ışığında mevcut sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikalara yönelik tutum betimlenmeye çalışılmıştır.

4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular Ve Yorum

Öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-Testi uygulanmıştır.

Tablo 17:Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	Kadın	128	2.97	.78	332	1.178	.240
	Erkek	204	2.85	.94			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	Kadın	128	3.37	1.03	332	.099	.918
	Erkek	204	3.36	1.23			
Duygusal Etki Boyutu	Kadın	128	2.65	.83	332	1.048	.278
	Erkek	204	2.54	.97			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	Kadın	128	3.02	.94	332	1.748	.069
	Erkek	204	2.81	1.14			
Sendikal Tutum	Kadın	128	3.62	.60	332	1.899	.059
	Erkek	204	3.48	.71			
Kişisel Katkı Boyutu	Kadın	128	2.70	.85	332	1.519	.130
	Erkek	204	2.54	.94			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	Kadın	128	2.78	.80	332	2.709	.007
	Erkek	204	2.52	.91			
Sendikal İlgi Boyutu	Kadın	128	3.67	.87	332	-.121	.904
	Erkek	204	3.68	.96			

$p > .05$

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(332)} = 1.178$; $p = .240 > .05$). Yani cinsiyetin sendikal örgütlenme nedenleri puanına etkisi yoktur. Aynı şekilde öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlarının da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülür ($t_{(332)} = 1.899$; $p = .059 > .05$).

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Maddi ve Sosyal İstekler alt boyutu için ($t_{(332)} = .099$; $p = .918 > .05$), Duygusal Etki alt boyutu için ($t_{(332)} = 1.048$; $p = .278 > .05$), Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutu için ($t_{(332)} = 1.748$; $p = .069 > .05$) olduğu için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Kişisel Katkı alt boyutu için ($t_{(332)} = 1.519$; $p = .130 > .05$), Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutu için ($t_{(332)} = 2.709$; $p = .007 < .05$), Sendikal İlgi alt boyutu için ($t_{(332)} = -.121$; $p = .904 > .05$) olduğu için cinsiyete göre yalnızca Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuçtan kadın öğretmenlerin kişisel-mesleki çıkar boyutuna ilişkin tutumlarının erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Diğer alt boyutlarda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.2.2. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular Ve Yorum

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Gruplar arasında farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testine bakılır. ANOVA testi sonucunda $p < .05$ olduğunda gruplar arasında mesleki kıdem değişkeni açısından farklılık vardır. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ANOVA sonuçlarına göre $F(2,329)=.270$, $p > .05$ ve Sendikal Tutum Ölçeği ANOVA sonuçlarına göre $F(2,329)=.197$, $p > .05$ olduğu için anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 18: Mesleki Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Mesleki Kıdem	n	\bar{X}	ss	ANOVA		Anlamlı Fark
					F	p	
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	1-6 yıl	118	2.91	.80	.270	.763	-
	7-15 yıl	112	2.84	.97			
	16 yıl ve üstü	102	2.93	.87			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	1-6 yıl	118	3.42	1.04	.207	.813	-
	7-15 yıl	112	3.34	1.28			
	16 yıl ve üstü	102	3.33	1.15			
Duygusal Etki Boyutu	1-6 yıl	118	2.56	.83	.626	.535	-
	7-15 yıl	112	2.52	.97			
	16 yıl ve üstü	102	2.66	.96			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	1-6 yıl	118	2.93	1.02	.285	.752	-
	7-15 yıl	112	2.83	1.10			
	16 yıl ve üstü	102	2.92	1.10			
Sendikal Tutum	1-6 yıl	118	3.53	.63	.197	.822	-
	7-15 yıl	112	3.56	.66			
	16 yıl ve üstü	102	3.50	.75			
Kişisel Katkı Boyutu	1-6 yıl	118	2.66	.81	.556	.574	-
	7-15 yıl	112	2.62	.94			
	16 yıl ve üstü	102	2.53	.97			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	1-6 yıl	118	2.65	.83	.125	.883	-
	7-15 yıl	112	2.61	.87			
	16 yıl ve üstü	102	2.60	.95			
Sendikal İlgi	1-6 yıl	118	3.57	.89	1.676	.189	-
	7-15 yıl	112	3.79	.92			
	16 yıl ve üstü	102	3.66	.97			

Sendikal Örgütlenme Nedenleri alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Maddi ve Sosyal İstekler boyutunda $F(2,329)=.207$, $p > .05$, Duygusal Etki boyutunda $F(2,329)=.626$, $p > .05$ ve Kişisel-Mesleki Gelişim boyutunda

$F(2,329)=.285$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Sendikal Tutum alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Kişisel Katkı boyutunda $F(2,329)=.556$ $p>.05$, Kişisel-Mesleki Çıkar boyutunda $F(2,329)=.125$, $p>.05$ ve Sendikal İlgi boyutunda $F(2,329)=1.676$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Analiz sonuçlarından anlaşılacağı üzere öğretmenlikteki kıdemin sendikal örgütlenme nedenleri ölçeği, sendikal tutum ölçeği ve bu ölçeklerin alt boyutları açısından hiçbir etkisinin olmadığı söylenebilir.

4.2.3. Sendikalara Üyelik Durumu Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular Ve Yorum

Öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenleri ve sendikal tutum düzeylerinin sendikalara üyelik durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-Testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılık olduğu görülen gruplar arasında bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde ne derece etkili olduğunu öğrenmek için ise eta-kare (η^2) etki değeri hesaplanmıştır.

Tablo 19:Sendika Üyeliği Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	Üye	243	2.97	.85	332	2.679	.008
	Üye Değil	89	2.68	.93			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	Üye	243	3.54	1.11	332	4.595	.000
	Üye Değil	89	2.89	1.15			
Duygusal Etki Boyutu	Üye	243	2.62	.94	332	1.222	.223
	Üye Değil	89	2.48	.84			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	Üye	243	2.94	1.05	332	1.446	.149
	Üye Değil	89	2.75	1.13			
Sendikal Tutum	Üye	243	3.63	.66	332	4.398	.000
	Üye Değil	89	3.27	.64			
Kişisel Katkı Boyutu	Üye	243	2.73	.91	332	4.371	.000
	Üye Değil	89	2.25	.80			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	Üye	243	2.68	.85	332	2.089	.037
	Üye Değil	89	2.45	.92			
Sendikal İlgi Boyutu	Üye	243	3.79	.93	332	3.817	.000
	Üye Değil	89	3.36	.86			

$p>.05$

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nden aldıkları puanlar sendikalara üyelik durumuna göre sendika üyesi olanlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{(332)} = 2.679$; $p=.008<.05$). ($\eta^2=.02$ orta etki büyüklüğü). Aynı şekilde öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlarının da sendikalara üyelik durumuna göre sendika üyesi olanlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{(332)} = 4.398$; $p=.000<.05$). ($\eta^2=.05$, orta etki büyüklüğü). Yani sendika üyesi olan öğretmenlerin sendikal örgütlenme isteği de sendikalara yönelik genel tutumları da üye olmayanlardan daha olumludur.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Maddi ve Sosyal İstekler alt boyutu için ($t_{(332)}=4.595$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.06$ orta etki büyüklüğü), Duygusal Etki alt boyutu için ($t_{(332)}=1.222$; $p=.223>.05$), Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutu için ($t_{(332)}=1.446$; $p=.149>.05$) olduğu için sendikalara üyelik durumuna göre Maddi ve Sosyal İstekler Boyutunda sendikalara üye olanlar lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Duygusal Etki ve Kişisel ve Mesleki Gelişim alt boyutları için $p>.05$ olduğu için sendikalara üyelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bunun anlamı; sendika üyesi olan öğretmenlerin sendikalardan maddi ve sosyal isteklere yönelik ihtiyaçlara cevap verilmesi dolayısıyla daha olumlu düşüncelere sahip oldukları, kişisel-mesleki gelişim ve maddi-sosyal istekler boyutları ile alakalı olarak da sendika üyesi olmanın ya da olmamanın ayırt ediciliğinin olmadığıdır.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar; Kişisel Katkı alt boyutu için ($t_{(332)}=4.371$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.05$, orta etki büyüklüğü), Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutu için ($t_{(332)}=2.089$; $p=.037<.05$), ($\eta^2=.01$, küçük etki büyüklüğü), Sendikal İlgisi alt boyutu için ($t_{(332)}=3.817$; $p=.000<.05$), ($\eta^2=.04$, orta etki büyüklüğü) olduğu için Sendikal Tutum Ölçeğinin tüm alt boyutlarında sendikalara üyelik durumu değişkenine göre sendikalara üye olanlar lehine anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Yani; sendikalara üye öğretmenlerin kişisel katkı, kişisel-mesleki çıkar ve sendikal ilgi boyutlarında üye olmayan öğretmenlerden farklı şekilde kayda değer düzeyde tatmin oldukları, olumlu tutum taşıdıkları görülür.

4.2.4. Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Bulgular Ve Yorum

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeylerinin okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Gruplar arasında farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testine bakılır.

Tablo 20:Okuldaki Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Grup	Okuldaki Öğretmen Sayısı	n	\bar{X}	ss	ANOVA		Anlamlı Fark
						F	p	
Sendikal Örgütlenme Nedenleri	(1)	1-21	106	3.03	.71	2.098	.124	-
	(2)	22-50	129	2.85	1.00			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.89	.87			
Maddi ve Sosyal İstekler Boyutu	(1)	1-21	106	3.58	1.03	2.669	.071	-
	(2)	22-50	129	3.27	1.27			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.25	1.12			
Duygusal Etki Boyutu	(1)	1-21	106	2.63	.87	.647	.524	-
	(2)	22-50	129	2.60	.98			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.49	.90			
Kişisel-Mesleki Gelişim Boyutu	(1)	1-21	106	3.08	.91	2.371	.095	-
	(2)	22-50	129	2.81	1.18			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.80	1.06			
Sendikal Tutum	(1)	1-21	106	3.67	.52	4.819	.009	1ile2* arasında
	(2)	22-50	129	3.40	.76			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.55	.67			
Kişisel Katkı Boyutu	(1)	1-21	106	2.76	.72	2.388	.093	-
	(2)	22-50	129	2.50	1.03			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.58	.90			
Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutu	(1)	1-21	106	2.79	.73	3.276	.039	1ile2* arasında
	(2)	22-50	129	2.50	.99			
	(3)	51 ve fazlası	97	2.58	.84			
Sendikal İlgi Boyutu	(1)	1-21	106	3.78	.83	5.243	.006	1ile2* 2ile3* arasında
	(2)	22-50	129	3.47	1.00			
	(3)	51 ve fazlası	97	3.83	.89			

ANOVA testi sonucunda $p < .05$ olduğunda gruplar arasında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından farklılık vardır. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre $F(2,329)=2.098$, $p > .05$ olduğu için anlamlı farklılık yoktur. Sendikal Tutum Ölçeği ANOVA Testi sonuçlarına göre $F(2,329)=4.819$ $p < .05$ olduğu için gruplar arasında anlamlı farklılık vardır.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Maddi ve Sosyal İstekler boyutunda $F(2,329)=2.669$, $p > .05$, Duygusal

Etki boyutunda $F(2,329)=.647$, $p>.05$ ve Kişisel-Mesleki Gelişim boyutunda $F(2,329)=2.371$, $p>.05$ olduğu için gruplar arasında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Yani sendikal örgütlenme nedenleri ve alt boyutlarının öğretmenler üzerinde okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Sendikal Tutum alt boyutlarına ilişkin ANOVA Testi sonuçlarına göre; Kişisel Katkı boyutunda $F(2,329)=2.388$, $p>.05$, Kişisel-Mesleki Çıkar boyutunda $F(2,329)=3.276$, $p<.05$ ve Sendikal İlgi boyutunda $F(2,329)=5.243$ $p<.05$ olduğu için kişisel katkı boyutunda gruplar arasında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Kişisel-Mesleki Çıkar ve Sendikal İlgi alt boyutlarında $p<.05$ olduğu için anlamlı farklılık vardır. Yani; öğretmenler üzerinde sendikal tutum ölçeği ve kişisel-mesleki çıkar ve sendikal ilgi alt boyutlarının okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Farklılıkların hangi grup lehine olduğunu tespit etmek için ise Post-Hoc testlerinden yararlanılır. Varyanslar homojen dağıldığında ($p>.05$) Tukey Testi, homojen dağılmadığında Dunnett C Testi tercih edilebilir.

Sendikal Tutum Ölçeğine ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve altı sayıda olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Dunnett C testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az olan grup lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Kişisel-Mesleki Çıkar Boyutuna ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve altı sayıda olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Dunnett C Testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az olan grup lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bunun anlamı öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda olan okulda çalışan öğretmenlerin sendikalardan kişisel-mesleki çıkar kazanımlarından daha etkin faydalandıklarını düşünmeleridir.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Sendikal İlgi Boyutuna ilişkin Post-Hoc Testi sonuçlarına göre öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda öğretmenli okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 22-50 olan okullarda çalışanlar arasındaki Tukey testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda öğretmenli

grup lehine, öğretmen sayısı 22-50 olan okulda çalışanlar ile öğretmen sayısı 51 ve üzeri sayıda olan okullarda çalışanlar arasındaki Tukey testi sonucuna göre bu iki grup arasında öğretmen sayısı 51 ve daha fazla öğretmenli grup lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bunların anlamı ise öğretmen sayısı 21 ve daha az sayıda olan okulda çalışan öğretmenlerin 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlerden, 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışanların 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlerden sendikal ilgilerinin daha yüksek olduğudur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu başlık altında nitel ve nicel verilerden elde edilen verilere ait bulgular ile alanyazında yapılmış benzer çalışmaların sonuçları karşılaştırılarak tartışılmıştır. İlgili araştırmaların bulgularla benzer ve farklı sonuçları tespit edilmiştir.

5.1.1. Nitel Verilere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

5.1.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının “Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar” (f=34) olduğu görülmektedir. Bu görüşten sonra en yüksek frekans “Sendikalar örgütlenerek güçlü olmayı sağlar” (f=21) görüşüne aittir. “Sendikalar, öğretmenlerin haklarını gerçek anlamda savunmak için çaba harcamazlar” (f=12), “Sendikaların siyasete alet edilmemesi gerekir.” (f=11) ve “Sendikal örgütlenmeler amaca hizmet ettiği sürece gereklidir, günümüzde öğretmenleri ayrıştırmaktadır .” (f=9) görüşlerinin frekansları da azımsanamayacak düzeydedir.

Çınar (2008), ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; eğitim sendikalarının, öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre; mesleki gelişimine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri bakımından yetersiz kaldığı, ülkemizde demokrasinin gelişmesi için faydalı ve gerekli olduğu, eğitim sisteminin temel ilke ve politikalarının belirlenmesinde sendikaların görüşlerinin alınması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Demir (2013); öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamındaki etkilerini araştırdığı çalışmasında “Eğitim sendikalarının en önemli işlevinin maaşımızı yükseltmesini sağlamak olduğunu düşünüyorum” ifadesine çalışma grubundaki öğretmenlerin %42’si kısmen katılıyorum cevabı vermiştir. “Sendikaların okullarımızda gruplaşma yarattığını düşünüyorum” ifadesine ise çalışma grubundaki öğretmenlerin %32,5 lik bir kısmı yine kısmen katılıyorum cevabı vermiştir.

Uyumlu (2009); Ankara Üniversitesi öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşlerini saptamaya çalıştığı araştırmasında sendikal örgütlenmeye genel olarak olumlu bakıldığını tespit etmiştir. Örgütlülüğün önemini özlük haklarının iyileştirilmesi ile ilişkilendirmiştir. Öğretim elemanlarından bir kısmı örgütlenmenin gerekliliğini demokrasi ve insan haklarına yarar sağlamak bağlamında açıklamıştır.

Aksoy (2013); lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışlarını araştırmış, örgütlenme nedenlerine ilişkin bazı bulgular elde etmiştir. Bu bulgular; *“Hakların savunulması için örgütlenilmelidir.”*, *“Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenilmelidir.”*, *“Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenilmelidir.”* görüşleridir.

Bu çalışmalar incelendiğinde araştırmanın bulguları ile alanyazında karşılaşılan araştırmaların bulgularının örtüştüğü görülmektedir.

5.1.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerine ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olanının *“sendikalar yasal haklarımı koruduğu için üye olurum”* (f=32) görüşü olduğu görülmektedir. *“Sendikalara kendimi güvende hissetmemi sağladığı için üye olurum.”* (f=15) ve *“Eğitimle ilgili konularda söz sahibi olmak için sendikalara üye olurum”* (f=10) görüşlerinin de yüksek frekanslara sahip olduğu görülmektedir. *“Aynı ideolojiyi paylaştığım insanlarla bir arada olmak için sendikalara üye olurum.”* (f=6) ve *“Kazanımlar elde edebilen sendikalara üye olurum”* (f=3) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Aksoy (2013), lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenme nedenlerine ilişkin yaptığı araştırmasında şu bulgularla karşılaşmıştır; *“Öğretmenlerin haklarının savunulması için örgütlenilmelidir.”*, *“Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenilmelidir.”*, *“Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenilmelidir”*

Uyumlu (2009), üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmasında öğretim elemanlarının sendikalara üyelik sebeplerinin üye oldukları sendikalara göre farklılık gösterdiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya göre Eğitim Bir-Sen üyelerinin sendikalara üyelik sebeplerinde genellikle “demokrasi ve insan hakları” gibi kavramlarına değinmiş, Türk Eğitim-Sen üyelerinin çoğunlukla “milli menfaatler ve ülkenin birlik, bütünlüğü”ne vurgu yapmış, ve Eğitim-Sen üyelerinin çoğunun toplumsal mücadeleye (eşitlik, özgürlük, demokrasi, laiklik, vb.) vurgu yaptıkları sonucuna ulaşmıştır.

Demir (2013) öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkilerinin ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenlerini araştırdığı çalışmada; *“öğretmenlerin görevinin gerektirdiği hak ve sorumluluklara ilişkin bilgileri edinmek için sendikalara üye olduğunu düşünüyorum.”* ifadesine en yüksek oranda katılımın %41.7 ile “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğunu ifade etmiştir. Aynı çalışmada *“Her türlü sorunları daha kolay çözmek ve bu sorunları gerekli yerlere daha çabuk iletebilmek için sendikalara üye olduğunu düşünüyorum.”* İfadesine en yüksek oranda katılımın %39.7 ile “katılıyorum” şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerine ilişkin görüşlerden en yaygın olanının *“Sendikalar siyasete alet oldukları için üye olmuyorum.”* (f=6) görüşü olduğu görülmektedir. *“Sendikalar menfaat gözettikleri için üye olmuyorum.”* (f=5) ve *“Herhangi bir sebebi yok.”* (f=5) görüşleri de yüksek frekansa sahip görüşlerdir. *“Öğretmenlerin haklarının gerektiği gibi savunulmadığı için üye olmuyorum”* (f=2) ve *“Üye olduğumda gruplaşmanın bir tarafı olacağıma düşündüğüm için üye olmuyorum”* (f=2) görüşleri de karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Yani; öğretmenlerin sendikalara üye olmama sebeplerinden en etkili olanın sendika-siyaset ilişkisi olduğu söylenebilir. Alanyazında bu konuda yapılmış birçok araştırma da bulguları destekler niteliktedir. Gökçe (2009), araştırmasında bu konuyla ilgili olarak; öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerini sendika kaynaklı sebepler bağlamında, sendikaların siyasi partilerin savunucusu durumunda olmaları, siyasi partilerin sendikaları çıkarları doğrultusunda kullanmaları olduğunu ifade etmiştir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin sendikalara üye oldukları takdirde toplumda siyasi etiketlenmeler yaşanması toplumda olumsuz yönde algılanır şeklinde ifade edilmiştir.

Çınar (2008) ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada erkek yönetici ve öğretmenlerin *“Genel olarak sendikaların yararına inanmadığımdan sendikaya üye olmayı*

düşünmüyorum” ifadesine bayan yönetici ve öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha fazla katıldıklarını tespit etmiştir. Yani erkek öğretmen ve yöneticilerin sendikalara üye olmama gerekçelerinden birinin de sendikaların yararına inanılmaması olduğu anlamı çıkmaktadır.

Uyumlu (2009), üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmasında öğretim elemanlarının sendikalara üye olmama sebeplerinden en belirgin olanının sendika ve örgütlülük konusunda rahat olunmaması, baskıya uğrama yönünde korkular yaşanmasının olduğunu ifade etmiştir.

Bu baskı ve korkuların varlığı da sendikal kimliklerin toplum nezdinde zaman zaman ötekileştirme aracı olarak kullanılabilirdiğinin bir göstergesi olabilir.

Aksoy (2013), lise öğretmenlerinin sendikalara üye olmama nedenlerine ilişkin yaptığı araştırmasında en yüksek frekansa ait görüşün “*Öğretmen sendikaları siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiği için*” görüşü, ikinci sırada “*öğretmen sendikaları siyasi fikirlere göre ayrıldığı için*” görüşü, üçüncü sırada ise “*öğretmen sendikaları ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşemediği için*” görüşlerinin olduğu görülmüştür.

Çınar (2008)’e göre; öğretmen ve yöneticilerin sendikalara üye olmak istememelerine ait en düşük frekans “*ekonomik nedenlerden ötürü sendikalara üye olmak istemem*” görüşüdür. Yani öğretmen sendikacılığında ekonomik nedenlere bağlı üye olmama nedenleri sık karşılaşılan bir neden değildir.

5.1.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmen sendikal örgütlenmesinin nasıl olmasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “*Öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı.*” (f=41) görüşü olduğu görülmektedir. “*Tüm öğretmenleri birleştirici olmalı.*” (f=25), “*Sendikalar tüm öğretmenlere karşı tarafsız ve adil olmalı*” (f=15) ve “*Sendikalar öğretmenlik mesleğini yüceltici çalışmalar yapmalı*” (f=15) görüşleri de yüksek frekanslı görüşlerdir. “*Sendikalar siyasete alet olmamalı.*” (f=9) ve “*Sendikalar kendi içinde demokratik olmalı*” (f=2) görüşleri de bu başlık altında karşılaşılan diğer görüşlerdir.

Aksoy (2013), Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışlarını araştırdığı çalışmada öğretmenlerin sendikalardan beklentileri incelenmiştir. Çıkan sonuçlardan en yüksek frekanslı olanının “*Öğretmen sendikaları her konuda şeffaf olmalıdır*”, ikinci sırada “*öğretmen sendikaları üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır*” ve üçüncü sırada ise “*Öğretmen sendikaları sadece kendi üyelerinin değil tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmelidir*” görüşlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular da araştırma bulgularıyla örtüşür niteliktedir.

Uyumlu (2009); “*sendikaların politik duruşları veya bu şekilde algılanmalarının örgütlenmelerine engel oluşturduğu söylenebilir. Bu sebeple sendikalar hak ve emek mücadelesinin bütünsel bir mücadele başlığı içerisinde, aynı zamanda siyaset alanına da müdahale edilmesi zorunluluğuyla başarılı olabileceğini tarihsel deneyim ve örneklerle gerek üyelerine, gerekse kamuoyuna etkileyici bir şekilde açıklamalıdır*” şeklinde bir sonuca ulaşarak araştırmanın bulgularında öğretmenlerin şikâyet ettiği sendika-siyaset ilişkisine farklı bir pencereden bakmıştır.

5.1.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmen sendikal örgütlenmelerinde doğru bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “*Öğretmenlerin haklarının korunması.*” (f=31) görüşü olduğu görülmektedir. “*Birlikte hareket etme düşüncesi.*” (f=14) ifadesi de yüksek frekanslı bir diğer görüştür.. “*Eğitim sorunlarının düşünülmesi*” (f=6), “*Mevzuatı takip eden birilerinin olması.*” (f=5) ve “*Haksızlık durumunda eylemler yapılması*” (f=5) karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Aksoy (2013); lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışlarını araştırmış, örgütlenme nedenlerine ilişkin doğru olduğu düşünülen ve örgütlenmeleri güdüleyen bazı bulgular elde etmiştir. Bu bulgular; “*Hakların savunulması için örgütlenilmelidir.*”, “*Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenilmelidir.*”, “*Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenilmelidir.*” görüşleridir. Bu görüşlerden anlaşılacağı üzere araştırmamızın bulguları ile örtüşür nitelikte olan görüşler; “*hakların korunması*” ve “*kazanım elde etme*” görüşleri eğitim sendikacılığı adına doğru bulunan uygulamalar olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmen sendikal örgütlenmelerinde yanlış bulunan uygulamalar/anlayışlara ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “*Sendikaların siyasete alet olması.*” (f=21) görüşü olduğu görülmektedir. “*Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi*” (f=18) görüşü de yüksek frekanslı bir görüştür. “*Üyesi olmayan öğretmenleri dışlaması*”(f=11) ve “*Eylem ve söylemlerin farklı olması*” (f=10), “*Diğer sendikalarla iletişime geçilmemesi*” (f=8), “*Sendikaların çıkar için adaletten uzak durması*” (f=7), “*Sendikal faaliyette bulunanların makam peşinde olması*”(f=4) görüşleri de karşımıza çıkan bulgulardandır.

Demir (2013), öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkilerinin ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenlerinin araştırdığı çalışmasında “*Sendikaların siyasi ve ideolojik faaliyetlerde bulunması; katılımcıların sendikalara üye olmasını engellemektedir*” ve “*Katılımcılar eğitim sendikalarının eğitim sorunlarına çözüm getiremediğini düşünmektedirler.*” sonuçlarına ulaşmıştır.

Gökçe (2009); ilköğretim öğretmenlerinin sendikalara üye olmama sebeplerini araştırmış, bulgularında yanlış olduğu düşünülen bazı uygulama ve anlayışları tespit etmiştir. Bu uygulama ve anlayışlar; “*sendikaların kendi amaçları dışında çalışması*”, “*sendikaların siyasi partilerin görüşlerinin savunucuları olmaları*”, “*çalışma faaliyetlerinde samimi olmamaları*”, “*çeşitli çıkar ve baskı gruplarının eline geçmeleri*”, “*üye yaptıktan sonra öğretmenleri bir daha arayıp sormamaları*” şeklindedir.

5.1.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada öğretmen sendikal örgütlenmelerine ilişkin ilgi düzeylerinin (en düşük değer 1, en yüksek değer 10 aralığında) en fazla 8,25 ortalama ile Eğitim-Sen üyelerinde, ikinci sırada 6,20 ortalama ile Eğitim Bir-Sen üyelerinde, üçüncü sırada 5,37 ortalama ile Türk Eğitim-Sen üyelerinde ve dördüncü sırada da en düşük ortalama 3,10 ile sendika üyesi olmayan öğretmenlerde olduğu gözlenmiştir.

Alanyazında gerek kamu çalışanlarının gerekse işçilerin sendikal tutum düzeylerinin ölçülmesi ile ilgili yerli veya yabancı birçok çalışma vardır. Seçer'den (2009) aktarıldığına göre Pesek vd., geleceğin yöneticileri olarak değerlendirdikleri 644

üniversite öğrencisinin sendikalara yönelik tutumlarını araştırmıştır. Anne veya babası sendika üyesi olanlar sendikalara daha olumlu baktıkları sonucuna ulaşmıştır.

Urhan ve Selamoğlu (2008) ülkemizde işçilerin sendikalara ilişkin tutumlarını ele alan bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmadan çıkan belirgin sonuçlardan birisi katılımcıların yarıdan fazlasının sendikalara güven konusunda olumsuz düşünceye sahip olmasıdır. Yine katılımcıların %80'i sendikaların işçilerin haklarını yeterince koruyup geliştiremediğini düşünmektedirler.

Araştırmada sendikal örgütlenme nedenleri ölçeğinden elde edilen verilerin cinsiyet değişkenine göre Kişisel ve Mesleki Çıkar alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılık göstermekte olduğu görülmüştü. Seçer de (2009) araştırmasında kadınların sendikalara yönelik tutumlarının daha yüksek yani olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara ve alanyazında karşılaşılan sonuçlara bakıldığında; sendikalara yönelik tutumların değişken olmasının birçok sebebi olabileceği anlaşılmaktadır.

Serinoğlu (2004) yaptığı araştırmasında Eğitim Bir-Sen, Türk Eğitim-Sen ve Eğitim-Sen'e göre Türk Eğitim Sisteminin en önemli üç sorununu tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmaya göre Eğitim Bir-Sen; "*Bütçe ve finansman yetersizliği*", "*Eğitim felsefesinin çarpıklığı*" ve "*mevzuattan kaynaklı sorunlar*" şeklinde, Türk Eğitim-Sen; "*Milli gelirden eğitime ayrılan payın düşüklüğü*", "*mevzuattan kaynaklanan sorunlar*" ve "*dengelessiz personel dağılımı ve kadrolaşmalarda liyakatin esas alınmaması*" şeklinde, Eğitim-Sen ise; "*nitelikli eğitim emekçisinin ekonomik, demokratik ve sosyal özlük hakları ile ilgili yaşadığı sorunlar*" şeklinde ifade etmişlerdir.

Bahsi geçen çalışmalardan anlaşılacağı üzere sendikaların eğitim iş kolları üyelerinin sendikal tutum ortalamalarının farklılaşmasının da sendika üyelerinin eğitime, hayata ve gündelik olaylara bakış açılarının farklılığından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

5.1.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmen sendikal ilgi düzeyinin düşüklüğünü etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanının “Eğitim sistemindeki haksız ve adaletsiz uygulamalara sendikaların samimi olarak ses çıkarmaması” (f=22) görüşü olduğu görülmektedir. “Sendikaların faydasız olduğunu düşünüyor olmam” (f=6), “Sendikaların siyasallaşması” (f=5), “Sendikalar hakkında yeterince bilgin olmaması” (f=4) ve “İlgilenecek zamanım olmaması” (f=4) görüşleri de bu tema ile ilgili karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Gökçe (2009); İlköğretim öğretmenlerinin sendikalara üye olmama sebeplerine ilişkin bir araştırma yapmış ve sendikaların kendi amaçları dışında çalıştığı ve siyasi partilerin görüşlerinin savunucusu konumunda bulduklarını, ayrıca çalışma ve faaliyetlerinde samimi olmadıklarına ilişkin bulgulara ulaşmıştır.

Demir (2013) araştırmasında; “Sendikaların daha çok siyasal nitelikli ve ideolojik faaliyetlerde bulunması sendikalara üye olmamı engeller.” İfadesine katılımcıların %33,6’lık kesimi “tamamen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Bu bulgular da araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Sendikaların bu tip yanlış uygulama ve anlayışları sendikalara olan ilginin düşmesine sebep olabilmektedir.

Öğretmen sendikal ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenler temasına ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa sahip olanlarının “Haklarımın korunması hususunda benimle ilgilenilmesi” (f=10) ve “Bir sosyal gruba dâhil olmanın verdiği güven” (f=10) görüşleri olduğu görülmektedir. “Toplumsal olaylara duyarlılığımdan” (f=7) ve “Sendikacılık yapan kişilerin ehil olmaması” (f=4) görüşleri de karşımıza çıkan diğer görüşlerdir.

Uyumlu (2009); öğretim elemanlarının sendikaya niçin üye olduklarına dönük soruya verilen yanıtlarda kullanılan kavramların üye oldukları sendikalara göre değişiklik gösterdiğini tespit etmiş ve Eğitim-Sen üyelerinin çoğunun toplumsal mücadeleye vurgu yaptıklarını, Türk Eğitim-Sen üyelerinin bir kısmının mili menfaatler ve ülkenin birlik-bütünlüğüne vurgu yaptığı, Eğitim Bir-Sen üyelerinin demokrasi ve insan hakları kavramlarına vurgu yaptığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere sendikal ilgi düzeyinin yüksekliğini etkileyen etmenler arasında araştırma bulgularında da ulaşılan “*kişisel ve mesleki hak ve özgürlükler*”, “*toplumsal ve sosyal duyarlılık*” kavramlarının sendikalara ilgi hususunda olumlu etkileyen etmenler olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

5.1.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki psikolojik etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*Güven*” (f=30) olduğu görülmektedir. “*Huzur*” (f=9), “*Huzursuzluk*” (f=9) ve “*Hiçbir psikolojik etkisi yok.*” (f=4) görüşleri de psikolojik etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki sosyal etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*aidiyet*” (f=23) olduğu görülmektedir. “*Toplumsal birliktelik*” (f=15), “*Toplumsal saygınlık*” (f=4) ve “*Hiçbir etkisi yok*” (f=4) görüşleri de sosyal etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Öğretmenlerin sendikal faaliyetlerinin üzerlerindeki mesleki etkilerine ilişkin görüşlerden en yüksek frekansa olan duygunun “*Hiçbir etkisi yok*” (f=18) görüşü olduğu görülmektedir. “*Mesleki gelişmelerin takibi*” (f=12), “*Mevzuat danışmanlığı*” (f=9) ve “*Mesleki motivasyon sağlaması*” (f=5) görüşleri de mesleki etkiler teması altında karşımıza çıkan görüşlerdendir.

Demir’e (2013) öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkilerinin ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenlerini araştırdığı çalışmada; “*Sendikalara üyeliğin bireylerin sosyal ihtiyaçlarından (önemsenme, etkileme, tanınma vb.) kaynaklandığını düşünüyorum*” ifadesine en yüksek oranda katılımın %42.5 ile “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu ifade ediliyor. Bununla birlikte aynı çalışmada “*eğitim sendikalarının öğretmenlere yönelik yeterince sosyal ve kültürel faaliyetler yapmadığı*” sonucu paylaşılmıştır.

Aksoy (2013); lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışlarına ilişkin yaptığı çalışmada örgütlenme nedenleri bulgularında “*Toplumda öğretmenlik mesleğine değer verilmesi, özgüvenin gelişmesi ve yardıma ihtiyaç duyan meslektaşlarına yardım edebilmek*” görüşlerinin öğretmenler üzerindeki sosyal etkileri olarak karşılaşıldığını

ifade etmektedir. Bu bulgular da araştırma sonucunda karşılaşılan “*aidiyet*”, “*toplumsal birliktelik*” ve “*toplumsal saygınlık*” sosyal etkilerini desteklemektedir.

Çınar (2008) ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında “Eğitim sendikalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri bakımından yetersiz kaldığını düşünüyorum” ifadesinden elde edilen verilere göre erkek öğretmen ve yöneticilerin ciddi anlamda bu fikre katılım gösterdiği gözlenmiştir. Bu bulgu araştırmamızdan elde ettiğimiz bulguları destekler niteliktedir.

Demir (2013) sendikaların okul yaşamına etkilerini öğretmen görüşleri bağlamında incelemiş, “*Sendikaların mesleki sorunlarımızı çözebileceğine inanmıyorum*” ifadesine katılımcıların %43,1’i kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmanın nicel analiz sonuçlarında da sendikal örgütlenme nedenlerine ilişkin kişisel ve mesleki gelişim alt boyutu, hiçbir değişkene göre anlamlı farklılık oluşturamamıştır. Yani araştırmanın nitel kısmından elde edilen sonuçlar ile nicel kısmından elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Bu sonuçlar, diğer çalışmaların bulgularıyla karşılaştırıldığında eğitim sendikalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik yeterli çalışmalarının olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.2. Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

5.1.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’nden elde edilen verilere göre kadın öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer $\bar{x} = 2.97$, erkek öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer ise $\bar{x} = 2.85$ ’dir. Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği’nden elde edilen verilere göre kadın öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer $\bar{x} = 3.62$, erkek öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer ise $\bar{x} = 3.48$ dir.

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’nden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği’nin alt boyutları olan *Maddi ve Sosyal İstekler*, *Duygusal Etki* ve

Kişisel-Mesleki Gelişim boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği görülmüştür. Sendika üyesi olma isteğinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık olup olmadığının araştırıldığı bir çalışmada erkek ve kadınlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (Seçer, 2009/4). Bu sonuç araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği'nden aldıkları puan düzeylerinin de cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği görülmüştür. Sendikal Tutum Ölçeği'nin alt boyutları olan *Kişisel Katkı ve Sendikal İlgisi* boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği görülmüştür. *Kişisel-Mesleki Çıkar* boyutundan elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Kadın öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.78$ iken erkek öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.52$ 'dir. Bu durumda kadın öğretmenlerin lehine bir farklılık vardır. Yani kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre sendikaların kişisel ve mesleki çıkarlarına yönelik daha olumlu tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi üzerine yapılan bir çalışmada kadınların sendikalara yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu görülmüştür (Seçer, 2009).

Gökçe (2009) öğretmenlerin sendikalara üye olmama sebeplerine ilişkin yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Bulama (2010), çalışanların sendikalaşma eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiş ve anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Altuğ (2014), öğretmenlerin sendikalar ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yaptığı çalışmada kadın öğretmenler ile erkek öğretmenler arasında anlamlı farklılık bulunmadığını ifade etmiştir.

5.1.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin *mesleki kıdem* değişkeni açısından Sendikal Örgütlenme Nedenleri, Sendikal Tutum ve alt boyutları incelediğinde 1-6 yıllık öğretmenler, 7-15 yıllık öğretmenler ve 16 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum okullarda öğretmen kıdeminin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutumlar üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında konuyla ilgili çalışmalardan birinde ilköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebeplerine ilişkin yapılan bir araştırmada mesleki kıdem değişkeni açısından, sendikalardan kaynaklanan sebeplerden dolayı 20-24 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 10-14 yıl ve 15-19 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur. Yani 20-24 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler 10-14 yıl ve 15-19 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre sendikalara üye olmamak adına daha fazla gerekçeye sahiptir (Gökçe, 2009).

Demir (2009), ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin sendikal bağlılıklarının demografik özelliklere göre incelendiği çalışmada; mesleki kıdemi 1-11 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendikal Sadakat düzeyleri ile mesleki kıdemi 23-33 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendikal Sadakat düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Mesleki kıdemi 1-11 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendikaya Karşı Sorumluluk düzeyleri ile mesleki kıdemi 23-33 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendikaya Karşı Sorumluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık varken yine mesleki kıdemi 1-11 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendika İçin Çalışmaya İsteklilik düzeyleri ile mesleki kıdemi 23-33 yıl arasında olan sendikalı öğretmenlerin Sendika İçin Çalışmaya İsteklilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna varmıştır.

Altuğ (2014); Okullarda örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalar ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmış ve bulgularımızın aksine 1-4 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 5-9 yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında 1-4 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine, 5-9 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 10-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında da 10-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

5.1.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum düzeyleri *sendika üyelik durumu* değişkeni açısından incelenmiştir. Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nden elde edilen verilere göre herhangi bir sendikaya üye

öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer $\bar{x} = 2.97$, herhangi bir sendika üyesi olmayan öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer ise $\bar{x} = 2.68$ 'dir.

Öğretmenlerin Sendikal Tutum Ölçeği'nden elde edilen verilere göre herhangi bir sendikaya üye öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer $\bar{x} = 3.63$, herhangi bir sendika üyesi olmayan öğretmenlerin algılarına ait ortalama değer ise $\bar{x} = 3.27$ 'dir.

Bu durumda öğretmenlerin Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve Sendikal Tutum Ölçeklerinden aldıkları puanların sendika üyelik durumu değişkenine göre sendika üyesi öğretmenler lehine farklılık gösterdiği görülmüştür.

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'nin alt boyutları olan *Maddi ve Sosyal İstekler* boyutuna ilişkin de sendika üyesi öğretmenler ile sendika üyesi olmayan öğretmenler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sendika üyesi öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.54$ iken sendika üyesi olmayan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.89$ 'dur. Bu durumda sendika üyesi öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. *Duyusal Etki ve Kişisel-Mesleki Gelişim* boyutlarının ise sendika üyeliği değişkeni açısından farklılık göstermediği görülmüştür.

Sendikal Tutum Ölçeği'nin alt boyutları olan *Kişisel Katkı, Kişisel ve Mesleki Çıkar ve Sendikal İlgi* boyutlarının sendika üyeliği değişkeni açısından farklılık gösterdiği görülmüştür. *Kişisel katkı boyutunda*; sendika üyesi öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.73$ iken sendika üyesi olmayan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.25$ 'tir. Bu durumda sendika üyesi öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. *Kişisel-Mesleki Çıkar* boyutunda; sendika üyesi öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.68$ iken sendika üyesi olmayan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.45$ 'tir. Bu durumda sendika üyesi öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. *Sendikal İlgi* boyutunda; sendika üyesi öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.79$ iken sendika üyesi olmayan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.36$ 'dır. Bu durumda sendika üyesi öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

Altuğ (2014); Okullarda örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalar ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmasında herhangi bir sendikaya üye

öğretmenlerin, üye olmayan öğretmenlere göre daha yüksek sendika görüşleri ölçeği puanları olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Bu sonuçlar incelendiğinde sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerinin ve sendikal tutumlarının sendika üyesi olmayan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

5.1.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenlerin *okuldaki öğretmen sayısı* değişkeni açısından Sendikal Örgütlenme Nedenleri ve alt boyutları incelediğinde 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler, 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ve 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin çalıştıkları okulların büyüklüğü ve kalabalıklığının Sendikal Örgütlenme Nedenleri üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin *okuldaki öğretmen sayısı* değişkeni açısından Sendikal Tutum ve alt boyutları incelediğinde 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler, 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ve 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında Kişisel Katkı Boyutu dışında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Sendikal Tutum Ölçeği'nden elde edilen ANOVA Testi sonucunda $p < .05$ olduğunda hangi gruplar arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek için Post-Hoc testlerinden yararlanılmıştır. Bu durumda varyanslar homojen dağıldığında ($p > .05$) Tukey Testi, homojen dağılmadığında Dunnett C Testi kullanılmıştır.

Anlamlı farklılıkların Sendikal Tutum Ölçeğinde 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ile 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında, Tutum Ölçeği alt boyutlarından Kişisel ve Mesleki Çıkar Boyutunda 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ile 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında, Sendikal İlgil Boyutunda ise 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ile 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında ve 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ile 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Sendikal Tutum Ölçeği'nde 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.67$, 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.40$ 'tır. Bu durumda 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Kişisel ve Mesleki Çıkar Boyutuna ilişkin 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.79$, 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=2.50$ 'dir. Bu durumda 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülür. Yani okuldaki öğretmen sayısı azaldıkça sendikalara olan ilginin arttığı söylenebilir.

Sendikal Tutum Ölçeği alt boyutlarından Sendikal İlgi Boyutuna ilişkin 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.78$, 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.47$ 'dir. Bu durumda 1-21 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülür. 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler ile 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler arasında 22-50 öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.47$, 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenlere ait ortalama $\bar{x}=3.83$ 'tür. Bu durumda 51 ve daha fazla öğretmenli okullarda çalışan öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenlerinin araştırıldığı bu araştırmanın hem öğretmenlere hem de sendikal faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları yöneticilerine yol gösterici olması amaçlanmıştır. Bu nedenle; nitel verileri toplama amacıyla açık uçlu sorularla oluşturulmuş anket formu ve nicel verileri toplamak amacıyla geliştirilmiş “sendikal örgütlenme nedenleri ölçeği” ile “sendikal tutum ölçeği” kullanılmıştır.

Bu bağlamda araştırma sonuçları ışığında araştırmacı ve uygulayıcılara yol gösterici olması için bir takım öneriler sunulmuştur. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Sendikalar hak arayış mücadelesine daha fazla önem vermeli

Araştırma süresince görüşlerine başvuru alan birçok öğretmenin sendikalar hakkındaki görüşlerinin sendikaların hak aradığı, seslerini duyurduğu ve örgütlenerek güçlü olmayı sağladığı yönünde olmuştur.

- Sendikalar, gereğinden fazla siyasi partilerle içli dışlı olmamalıdır.

Araştırma süresince görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin birçoğunun sendikalara üye olmama nedenlerinin sendikaların, siyasi partilerin ideolojilerini üyelerine yayan sivil toplum örgütleri olduğu yönündedir. Bu şekilde yapılan hak arama mücadeleleri yeterince başarılı olmayacaktır.

- Öğretmenlerin hakları söz konusu olduğunda hangi sendika üyesi olursa olsun tüm eğitim sendikaları ortak fikir birliği yapmalı ve gerektiğinde ortak hareket edebilmelidir.

Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin iyi bir sendikal örgütlenmenin nasıl olacağına ilişkin alınan dönütlerin çoğunlukla öğretmenlerin haklarını tam anlamıyla korumalı ve tüm öğretmenleri kucaklayıcı olmaları yönündedir. Bu yüzden ideal bir eğitim sendikası üye ayrımı yapmaksızın tüm öğretmenleri kucaklamalı ve tek amaç olarak da hak arayış mücadelesini kendilerine rehber etmelidirler.

- Sendikalar öğretmenleri üye yaptıktan sonra unutmamalı, zaman zaman ziyaret etmeli, bire bir görüşmeler yapmalıdır.

Görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda sendikal örgütlenmelere ilişkin ilgi düzeylerinin yüksekliğini etkileyen etmenler incelendiğinde öğretmenlerin haklarının korunması hususunda bireysel olarak ilgilenilmesinin sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeylerini yükselttiğini ifade etmişlerdir.

- Sendikalar öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalar yapmalıdırlar.

Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim sendikalarının mesleki anlamda öğretmenlere hiçbir katkısının olmadığını söylemişlerdir.

- Sendikalar hangi sendikanın üyesi olursa olsun öğretmenlere sahip çıkmalı, farklı sendikaya mensup öğretmenlerin tercihlerine saygı duymalıdırlar.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, sendikaların üzerlerindeki psikolojik etkilerinin “huzur” duygusu kadar “huzursuzluk” duygusunun da var olduğu görülmüştür. Bu durumu etkileyen en önemli etkenin; sendikaların birbirleriyle

mücadele etmeleri, farklı sendikalara mensup öğretmenler arasında çekişmelere sebep olarak öğretmenleri birleştirmekten ziyade aralarını açan, ilişkileri zayıflatan bir örgütlenme olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Acuner, A. M. (1994). Öğretmen örgütlenmesine ilişkin model önerisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ağralı, S. (1967). Günümüze kadar belgelerle Türk sendikacılığı. İstanbul: Son Telgraf Matbaası.
- Akbıyık, N. (2012). Sendika üyeliği ve sendikal bağlılığı etkileyen unsurlar. *Hikmet Yurdu Dergisi* , 5 (9), 37-64.
- Aksoy, M. (2013). Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aksu, A. (1998). Öğretmenlerin sendikalaşma engelleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (9).
- Akyüz, Y. (1970). Türkiye'de öğretmen kuruluşları hakkında orjinal bir belge ile unutulmuş bir kaynak. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 1-4.
- Akyüz, Y. (1978). Türkiye'deki öğretmenlerin toplumsal değişmedeki etkileri. Ankara: Doğan Basımevi.
- Akyüz, Y. (1980). Öğretmen örgütlenmesi Türkiye, Fransa, İsviçre'de uluslararası düzeyde kuruluşlar, etkinlikler, sorunlar. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Altan, Ö. (2005). Sosyal politika. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altuğ, G. (2014). Okullarda örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Asan, E. (2014). Türk ve yabancı eğitim sendikalarının eğitim politikaları ve insan yetiştirme anlayışına etkilerinin karşılaştırmalı analizi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bal, M. (2007). Türkiye'nin AB üyelik sürecinde sendikaların izledikleri politikalar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bulama, R. (2010). İnsan kaynakları yönetimi uygulamaları ile çalışanların sendikalaşma eğilimi üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.

- Creswell, J.W. (2013). Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni. (Ed. S. B. Demir ve diğerleri). Ankara: Eğiten Kitap. (Eserin orijinali 2013'te yayımlandı).
- Çankaya, İ. (2005). Sivil toplum örgütlerinin eğitim amaçlı faaliyetleri (Elazığ ili sendika örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çınar, G. (2008). İlköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, F. (2013). Öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkileri ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demir, Ş. (2009). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin sendikal bağlılıklarının demografik özelliklerine göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Divrik, B. (2009). Gelişmiş ülkeler ve Türkiye'de sendikal hareketler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Doğruyol, E. (2011). Din-toplum ilişkileri bağlamında T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı personeli arasında faaliyet gösteren sendikalar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Erdoğan, S. (2006). Küreselleşme sürecinde uluslar arası sendikacılık. Ankara: İmge.
- Ferid, M. (1992). Çatışma mı uzlaşma mı? Ankara: Öz Gıda-İş.
- Gezer, G. (2011). D.İ.S.K. örneğinde Türkiye'de sendika ve siyaset ilişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Girgin, A. İ. (2011). Sendika kurma hakkı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Gökçe, E. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Göldaş, İ. (1986). Türkiye'de muallim ve muallimler birliği üzerine kısa bir tahlil. *Abece Dergisi*, 4.
- Gül, M. H. (2007). Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Gülmez, M. (1988). Sendikal hakların uluslararası kuralları ve Türkiye. Ankara: TODAİE.
- İleri, Ü. (2008). Tek partili dönem'de (1923-1946) işçi örgütlenmelerini güçleştiren ve hazırlayan etmenler. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 6-72.
- Işık, R. (1962). Sendika hakkının tanınması ve kanuni sınırları. Ankara: AÜHF.
- Işıklı, A. (2003). Gerçek örgütlenme sendikacılık. Ankara: İmge.
- Işıklı, A. (2005). Sendikacılık ve siyaset. Ankara: İmge.
- Karakışla, Y. (1998). Osmanlı sanayi işçi sınıfının doğuşu 1839-1923; "Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine işçiler". İstanbul: D.Quartaert ve E.J.Zürcher İletişim.
- Koç, C., ve Koç, Y. (2009). KESK tarihi, risk alanlar, yolu açanlar. Ankara: Epos.
- Koç, Y. (2003). Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihi. İstanbul: Analiz Basım Yayın.
- Koca, Ö. (2010). Avrupa Birliği ve uluslararası antlaşmalar ışığında Türkiye'de çalışanların sendikal hakları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Mahiroğulları, A. (2013). Dünya'da ve Türkiye'de sendikacılık. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım
- Makal, A. (1999). Türkiye'de tek partili dönemde çalışma ilişkileri: 1920-1946. Ankara: İmge.
- Meydan, M. (1986). Öğretmenlerin örgütlü mücadelesi. *Abece Dergisi*. (8)
- Mumcuoğlu, M. (1979). Sendikacılık-siyasal iktidar ilişkileri. Ankara: Doruk.
- Öcal, L. (1998). Türkiye'de memur sendikacılığı: öğretmen sendikacılığı örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Önsal, N. (2010). Endüstri ilişkileri notları. Ankara: Türk-İş.
- Öz, Ü. (2010). Bir siyasal katılma aracı olarak memur sendikaları: Isparta örnek olayı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Öztekin, A. (1989). Türkiye'de kamu görevlilerinin örgütlenme süreci. *Abece Dergisi*. Kasım.
- Saracel, N. (1992). Sendikalaşma hareketinde genel gelişme eğilimleri ve Türkiye karşılaştırılması. A.Ü. Afyon İİBF Yıllığı, Eskişehir.

- Seçer, B. (2009/4). Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 27-60.
- Selamoğlu, A. (1995). İşçi sendikalarının gücündeki değişim. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Serinoğlu, R. (2004). Eğitim hizmet kolundaki sendikaların eğitim anlayışları ve amaçladıkları insan modelleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Şaylan, G. (1970). Memur sendikaları üzerine bazı notlar. TODAİE.
- Talu, N. (2008). Sendikaların doğuşu; Türkiye ve batı avrupa ülkeleri karşılaştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Taş, A. (1995). Ankara ili ilköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim sendikalarından sendikacıların öğretmenlerden beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşçı, E. (1996). Memurlar sendikal haklar ve türkiye Kamu-Sen. Ankara: Nüans Kitabevi.
- Tokol, A. (1994). Türkiye'de sendikal hareket. Bursa: Ezgi.
- Turan, K. (1979). Milletlerarası sendikal hareketler. Ankara: Kalite Matbaası.
- TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü. (2013). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5201820697be51.53925721. Erişim Tarihi: 07.08.2013
- TDK Güncel Türkçe Sözlük (2014). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5528c8d2790879.01754068. Erişim Tarihi: 04.11.2014
- TDK Güncel Türkçe Sözlük. (2015). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.555cba4a0f2e44.85078380. Erişim Tarihi: 20.05.2015
- Urhan, B. ve Selamoğlu, A. (2008). İşçilerin sendikalara yönelik tutum ve davranışları: Kocaeli örneği. *Çalışma ve Toplum*, (3), 171-197.
- Uyumlu, H. O. (2009). Üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri: Ankara Üniversitesi örneği. *Eğitim Bilim Toplum*, 7 (28), 36-58.
- Yavuz, E. (1998). "Sanayideki işgücünün durumu; 1923-40", Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine işçiler. İstanbul: İletişim.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, İ. S. (2007). Türkiye'de sendikalaşma sürecinde öğretmen sendikaları ve siyasetle ilişkisi: Adapazarı örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adapazarı.
- Yorgun, S. (2007). Dirilişin eşiğinde sendikalar yeni eğilimler yeni stratejiler. Ankara: Ekin.
- Yücel, A. (1980). Emek Ekonomisi ve endüstri ilişkileri. Ankara. Kalite Matbaası.

EKLER

Ek 1: Tez Araştırma İzni

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 92255297-605.01-E.5350836
Konu: Araştırma İzni
(Yük.Lis.Öğrc. Cihat ARSLAN)

25.05.2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Cihat ARSLAN'ın 21/05/2015 Tarihli Dilekçesi.
b)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
07/03/2012 Tarihli B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 Sayılı 2012/13 No'lu Genelgesi.
c)Valilik Makamının 10/04/2015 Tarihli ve 92255297-605-3872938 Sayılı Onayı.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Cihat ARSLAN, "Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Tutumları ve Sendikal Örgütlenme Nedenleri" konulu araştırma çalışması kapsamında, İlimiz merkez ilçede bulunan aşağıda isimleri belirtilen okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlere yönelik anket çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) dilekçe ekindeki anket soruları, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı ile oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup anketin, eğitim öğretimin aksatılmaması kaydıyla İlimiz merkez ilçede bulunan aşağıda isimleri belirtilen okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlere uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir. Makamlarınızca da uygun bulunduğu takdirde onaylarınıza arz ederim.

Celal KARAHAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
25.05.2015

Zekeriya ÇINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aşılı İle Ayrıdır.
25/05/2015
Lutfi KELDAL
Şef

S.NO	OKUL ADI	S.NO	OKUL ADI
1.	Sivas Fen Lisesi	6.	Demirçelik Ortaokulu
2.	Prof.Dr.Necati Erşen S.B.L.	7.	Fevzipaşa Ortaokulu
3.	Halis Güllü Anadolu Lisesi	8.	Behrampaşa Ortaokulu
4.	Sivas Anadolu İmam Hatip Lisesi	9.	Selçuk Ortaokulu
5.	Danişment Ortaokulu	10.	Kazancılar Ortaokulu

Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:23 SİVAS
Elektronik Ağ:http://sivas.meb.gov.tr
Eposta:arce58@meb.gov.tr;istatistik58@meb.gov.tr

Bilgi için: L.KELDAL - Şef
Tel:0 346 2284800/132
Faks:0 346 2270639

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 3aba-0c21-3e98-a25c-4629 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

- **Cinsiyetiniz:**
() Kadın () Erkek
- **Öğretmenlik Mesleğinde Kaçınıc Yılınız? (Lütfen Yazınız)**
.....
- **Okulunuzda Bulunan Öğretmen Sayısı: (Lütfen Yazınız)**
.....
- **Bir Eğitim Sendikasına Üye misiniz?**
() Evet () Hayır
- **Bir Eğitim Sendikasına Üye İseniz Hangisi?**
() Eğitim Bir-Sen () Türk Eğitim Sen () Eğitim Sen
() Diğer.....

Ek 3: Sendikal Örgütlenme Nedenlerine İlişkin Görüşme Formu

Sendikal Örgütlenme Nedenleri

1. Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
.....
.....
2. Öğretmen olarak bir eğitim sendikasına üye olma/olmama nedenleriniz nelerdir?
.....
.....
3. Sizce iyi bir öğretmen sendikal örgütlenmesi nasıl olmalıdır?
.....
.....
4. Sizce bir eğitim sendikacılığında;
 - a) Doğru bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?
.....
.....
 - b) Yanlış bulduğunuz uygulamalar/anlayışlar nelerdir?
.....
.....

Ek 4: Sendikal Tutum'a İlişkin Görüşme Formu

Sendikal Tutum

1. Sendikal Örgütlenmeye yönelik ilgi düzeyiniz nedir? İşaretleyiniz.

(En düşük "1", en yüksek "10" arasında puanlayınız.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

2. Sendikal örgütlenmeye ilişkin ilgi düzeyinizin yüksekliğini/düşüklüğünü etkileyen etmenler nelerdir?

.....
.....

3. Sendikal örgütlenmenin üzerinizde yarattığı etkiler nelerdir?

a) Psikolojik:

b) Sosyal:

c) Mesleki:

4. Sendika üyesi olmanıza/olmamanıza sebep olan sizin için ağır basan duygu nedir? Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.

Yargılar	Görüşler
Güven	
Endişe	
Adalet	
Torpil	
Saygınlık	
Değer görmek	
Fayda	
Mesleki gelişme	
Diğer (Lütfen yazınız.)	

Ek 5: Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Sendikalara üye olmak istememdeki neden;					
1	Özlük haklarımı daha iyi koruması	1	2	3	4	5
2	Sendikaların üyelerini yasal zeminde daha güçlü savunması	1	2	3	4	5
3	Sendikaların kişisel hak ve özgürlükleri savunması	1	2	3	4	5
4	Hukuki haklarımı etkin kullanmama yardımcı olması	1	2	3	4	5
5	Sendika temsilcilerinin etkileyici konuşması	1	2	3	4	5
6	Sendikaların genel başkanlarının etkin liderlik vasıfları taşıması	1	2	3	4	5
7	Sendikaların yerel temsilcilerinin kişilik özelliklerinin beğenilir olması	1	2	3	4	5
8	Etrafımdaki tüm arkadaşlarımda sendikalı olması	1	2	3	4	5
9	İnsanları aynı duygu etrafında birleştirmesi	1	2	3	4	5
10	Benim adıma eğitsel gelişmeleri takip etmesi	1	2	3	4	5
11	Eğitsel ve öğretisel anlamda yeni projeler sunması	1	2	3	4	5
12	Sendikaların öğretmenlerin eğitimine yönelik projelerinin olması	1	2	3	4	5
13	Eğitime ilişkin yeniliklerin daha kolay takip edilebilmesi	1	2	3	4	5
14	Güncel eğitim sorunlarını takip etmesi	1	2	3	4	5
15	Eğitimin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalarının olması	1	2	3	4	5

Ek 6: Sendikal Tutum Ölçeği

Sendikal Tutum Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katlıyorum	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum
1	Sendikalı olarak kendimi güvende hissediyorum.	1	2	3	4	5
2	Sendikalı olmanın bana mesleki katkı sağladığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3	Sendikalı olmanın resmi ilişkilerin kalitesini artırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
4	Sendikalı olmanın bana yeni şeyler kattığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5	Sendikalı iken haksızlıklarla mücadelede yalnız olmadığımı hissederim.	1	2	3	4	5
6	Sendikalı olduğumda insani ilişkilerimin arttığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
7	Bir sendikaya üye olmak beni mutlu ediyor.	1	2	3	4	5
8	Sendikaların şahsi menfaatleri için çalıştıklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
9	Sendika temsilcilerinin dillerinin yapıcı olmadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
10	Sendika sözcüğünün ayrışmacı fikirleri çağrıştırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
11	Kişilerin, sendikaları bürokratik sıçrama noktaları olarak kullandıklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12	Sendikaların, çalışanları ayrıştırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
13	Sendikacılığın asli amacına uygun olarak yapılmaya çalışıldığını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
14	Sendikaların, siyasilerin istekleri için bir araç olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
15	Sendikaların gereksiz bir örgütlenme biçimi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
16	Sendikalı olan kişilere karşı tahammülüm yoktur.	1	2	3	4	5
17	Sendikal faaliyetler beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
18	Sendikalar ilgimi çekmez.	1	2	3	4	5
19	Bence sendikal faaliyetler yasaklanmalıdır.	1	2	3	4	5
20	Sendikalı olmanın bir işe yaradığını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5